

# **ЦЕНТЪР ЗА ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПОЛИТИКИ ЗА ЖЕНИТЕ**

---

*Стенографски запис*

## **ДЕВЕТА НАЦИОНАЛНА ГОДИШНА СРЕЩА НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В БЪЛГАРИЯ, АНГАЖИРАНИ С ПРОБЛЕМИТЕ НА ЖЕНИТЕ И РАВНОПОСТАВЕННОСТТА НА ПОЛОВЕТЕ**

**9 март 2007 г.**

**Тема: “Отговаря ли законодателният процес на дневния ред на  
българските жени?”**

**София, хотел “Света София”**

*Деветата национална годишна среща на неправителствените организации в България, ангажирани с проблемите на жените и равнопоставеността на половете, бе открита на 9 март 2007 г. в 9,30 часа от г-жа Татяна Кметова, Изпълнителен директор на Центъра за изследвания и политики за жените.*

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** *(Обръщението на Т. Кметова към участниците може да изтеглите тук).*

Позволете ми да предоставя думата на госпожа Маруся Любчева, народен представител от „Коалиция за България”, член на подкомисията за правата на жените и равнопоставеността на половете към Комисията по правата на човека и вероизповеданията в Народното събрание. Тази комисия беше създадена на 23 февруари 2006 г., малко преди миналогодишната ни годишна среща Включва няколко народни представители и работи много активно съвместно с неправителствения сектор по законопроекта за равните възможности на жените и мъжете.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Благодаря на всички. Искам да изкажа удовлетворение за това, че съм поканена на тази среща. Използвам възможността, че виждам всички тук, уважаеми жени (и господата, независимо, че са много малко в залата), искам да честитя на жените празника, защото вчера не успях. Мисля, че това честитене има своя сериозен смисъл, защото признава правата на жените. Признава участието на жените във всички политики, възможни и невъзможни, признава необходимостта от повече демокрация в равнопоставеността.

Искам да ви кажа няколко думи, независимо че не съм прочела текста на декларацията, която Народното събрание е приело вчера, тъй като не бях тук. Имах свой текст, който може би е съобразен или не е съобразен,

но това няма значение. Фактът, че Народното събрание прие декларация по повод 8-ми март е изключително важен.

Мисля, че това се случва за първи път. След много години на промени след 90-та година вече настава време, когато към този ден и към ролята на жените няма да се връщаме като към социалистическа измишльотина, извинявам се за този израз, но и това се чуваше по време на подготовката за тази декларация, а ще се връщаме с необходимата отговорност към ролята на жените във всички сектори и области на живота.

Искам с няколко думи да кажа, че в седмицата 5 – 8 март в Европейския парламент се случиха поне десет сериозни инициативи на всички политически групи, на всички политически фракции, които бяха посветени на равнопоставеността на половете и ролята на жените. Бяха показани и организирани по различен начин, но с един основен акцент – участието на жените при вземане на решения в политически план; участието на жените при вземане на решения в икономически план; балансиране на задълженията на жените в професионален и семеен план, т.е. между професионалните и домашните ангажименти; създаване на повече и по-благоприятни условия за участие на мъжете в семейния живот, в домашните задължения, в отглеждането на деца, в грижата за децата; и правото на жената да избира и да бъде свободна да избира в рамките на партньорството си, което се очертава по различен начин, с или без брак, да избира колко, кога и в какви условия да има, да ражда и отглежда деца.

В този смисъл искам да кажа, че това е един изключително сериозен дебат, който се провежда във всички европейски страни. Провежда се на най-високото ниво в Европейския парламент, Европейския съвет и в Европейската комисия. Вчера на най-големият дебат, който беше организиран в парламента, в поздравителното слово на председателя на Европейския парламент бяха

отбелязани точно тези неща. Направи се една историческа ретроспекция кога и как е възникнал този празник. Вие добре знаете, че парламентът се ръководи от дясната партия; господин Пьотеринг е представител на дясната партия, но ясно очерта ангажиментите на дясната и всички останали партии към жените. В този смисъл призна във всички измерения и исторически развития правото на жените да имат този ден. Независимо от това, че всички подчертаваме, че това право не елиминира и не омаловажава работата през всички останали 364 дни в годината да бъдат посвещавани и на проблемите на равнопоставеността между половете. В това число за работа по правата на жените и равнопоставеността между мъжете и жените.

Отново се връщам към първите си думи. Искам да поздравя всички с вчерашния ден. Хубаво е, че този ден го има; хубаво е, че на този ден във всички дебати, които се провеждаха макар и малко като брой, но имаше и мъжко присъствие.

Искам да кажа, че борбата за правата на жените и равнопоставеността на половете не е борба на жените. Това е работа на мъжете и жените за балансирано развитие на обществото, от което всички имаме нужда и в което никой не се съмнява.

Уважаеми дами и господа, няма да говоря за първи път по този закон. Вероятно за някои от вас ще се повтори, защото сме се срещали в различни формати и на различни нива и срещи.

Мисля, че няма да кажа много нови неща, защото това, което госпожа Кметова съобщи, очевидно се знае от вас.

Ще се опитам да концентрирам с няколко думи това, което беше свършено от подкомисията по равнопоставеност и правата на жените, за да можем да достигнем в момента до една ситуация, в която отчитаме, че имаме обсъден в няколко комисии Закон за равните възможности.

През миналата година беше създадена подкомисия по правата на жените и равнопоставеността на половете към Комисията по правата на човека и вероизповеданията. Това е една практика, която не е само наша. Такива подкомисии има почти във всички страни, в които няма самостоятелни комисии или няма отделни сектори към асамблеите, които да се занимават с този въпрос.

Още в началото на работата подкомисията започна много сериозно да се занимава съвместно с Министерството на труда и социалната политика по проблематиката за Закон за равнопоставеността. В резултат на всички дискусии, които бяха провеждани на различни нива, Министерството на труда и социалната политика подготви закон, който беше наречен *Закон за равните възможности*. Всъщност имаше няколко варианта на закон, които варианти бяха обсъждани предварително в подкомисията и в Комисията по правата на човека. Бяха обсъждани и поканени при обсъжданията неправителствени организации. Министерството на труда и социалната политика, като основен вносител и отговарящ за политиката по равнопоставеността по всички структури и правилници на Министерския съвет, внесе в Министерски съвет своя проект, вариант, който беше одобрен от Министерския съвет и внесен за обсъждане в Народното събрание.

В резултат на обсъждането този законопроект е подкрепен в няколко от комисиите на Народното събрание. На обсъждането в Комисията по правата на човека законът беше задържан. Направи се препоръка законопроектът да се преработи, тъй като не отговаря на изискванията, на които комисията счита, че трябва да отговаря. Разбира се, комисията се съобрази със становището на Правния консултативен съвет към Народното събрание, което имаше определени препоръки и конкретни становища по отделни текстове на закона.

Каква е философията на внесения закон и каква философия защитаваме като народни представители и като членове на подкомисията по равните възможности?

Философията на сегашния закон е, политиката по равни възможности да се осъществява в Министерския съвет като за целта се създава орган, който се представлява от министъра на труда и социалната политика. Т.е. органът за управление, координация и контрол на работата по равнопоставеността и министърът на труда и социалната политика, респективно Министерството на труда и социалната политика, осъществяват всички възможни действия, свързани с равнопоставеността между половете.

В този закон следващата философия са необходимите мерки, които трябва да бъдат предприети, за да се реализира една политика на равнопоставеността, които са изписани в един максимално общ план, без да детерминират точни, ясни задължения и визия как този орган ще осъществява тези функции и как ще се определя и координира политиката по равнопоставеността.

Това е един закон, като философия, който определя и урежда обществените отношения във връзка с необходимостта да се реализира равнопоставеността между половете, между мъжете и жените; да реализира равните възможности на мъжете и жените в различни области и сектори и да балансира представителността, т.е. представянето на мъжете и жените в отделните институции, организации, структури, политики и т.н.

Каква е философията, която ние като група народни представители и членове на Комисията по равнопоставеността изповядваме?

Ние смятаме, че основното философско съдържание на този закон трябва да бъде свързано със създаването на един независим орган, който да е на ниво към Министерския съвет. Този орган да координира, контролира и

осъществява дейностите и действията по равнопоставеността на половете и равните възможности на жените и мъжете. В това се отличаваме от философията на досегашния закон. Защо нашият мотив е такъв?

Първо, защото считаме, че едно министерство, което е равнопоставено на всички останали министерства в Министерски съвет на Република България работи по хоризонтала и няма как по вертикала да изгради структури, които да задължават всички останали да вменстват и да прилагат в своята политика всички действия, които са свързани с реализация на равните възможности.

Второ, да се определят връзките между този национален независим орган на равнопоставеността по вертикален и хоризонтален план с всички министерства, организации и структури, за да може да се изгради една схема на институционални взаимодействия, която да достигне до ниво местни власти, тъй като равнопоставеността се реализира и в този аспект на ниво общини, където хората усещат най-сериозно и добре провежда ли се една политика или не се провежда.

Трето, по отношение на мерките, които е необходимо да бъдат определени ясно и категорично. Какви мерки трябва да бъдат предприети в национален план, които да бъдат реализирани от този независим орган, за да могат да бъдат представени жените и мъжете ясно, равнопоставено, както е прието в нормите на Европейския съюз, не по-малко от 40 на сто в съответните политики, сектори и институции? Тези мерки да бъдат подкрепени с необходим инструментариум, за да могат да се прилагат и да се осъществява контрол по тяхното изпълнение.

Четвърто, да има инструментариум, който да е заложен в този закон и да бъдат определени ясно механизмите на контрол за изпълнение на този закон.

В момента проведохме необходимите консултации и разговори, както в административен план, така и в политически план. Създали сме една работна група от народни представители, която в момента се занимава точно с подготовка на изменения във връзка с внесения законопроект. Най-висока е вероятността всички тези изменения да бъдат оформени като самостоятелен проектозакон, който да бъде внесен в Народно събрание за обсъждане, за да може да се придвижи в процедурен план.

Искам да ви кажа, че нещата по отношение на Закона за равнопоставеността стоят много сложно у нас. За съжаление, не само у нас. Защо считаме, че такъв закон трябва да има и с това се опитваме да се противопоставим на опитите да бъде омаловажена необходимостта от този закон? Такива опити има от много нива и по-скоро от административни, а не от политически нива.

Считаме, че след като в Европейския съюз се създава един институт за джендър политики, който е на изключително високо ниво и е независим (този институт ще бъде ситуиран в една определена страна и ще занимава с всички проблеми на равнопоставеността между жените и мъжете) съвсем логично звучи всяка от страните да има решение на тези въпроси чрез независими органи, които да организират тази дейност.

След като в Европейския парламент, независимо от съществуването на всички регулативни механизми за дискриминация, т.е. за антидискриминация по различни признаци и т.н., съществува и е приет доклад за интегрирания подход при реализация на равнопоставеността на половете (това се случи на предишната пленарна сесия през февруари), ние също считаме, че чрез този закон наистина може да се създаде механизъм, според който всяка институция да въведе джендър подхода.



На следващата пленарна сесия през месец март Европейският парламент ще приеме Пътната карта на равнопоставеността. Това е трети много ясен сигнал, че именно по този начин самостоятелно, с определени конкретни, специални закони, директиви или решения могат да се прилагат принципите на равнопоставеността, за да се намери най-подходящото решение за всяка отделна страна.

В голяма част от европейските страни има такова законодателство, което е решено по различен начин. Мерките са различни. Винаги по всяко време се цитират постиженията, които Испания има в това отношение. Законът на испанците и постиженията, които господин Сапатеро има, наистина са впечатляващи, защото на тях се обръща сериозно внимание и се използват дори като препоръка към всички останали страни да ползват този опит.

Считам, че това е изключително необходимо, и основанията, които основно Комисията по защита от дискриминация има и се противопоставя на приемането на един такъв закон, не са основателни. Вярно е, че имаме добър Закон за защита от дискриминация, но наличието на този закон не определя средата, механизмите и взаимовръзките между институциите, с които трябва да се реализира политиката на равнопоставеността. Именно поради това нашите мотиви са, че няма основание нито комисията, нито друг орган да се противопоставя на приемането на специален Закон за равнопоставеността, който да бъде ясен сигнал за това, че България с това ще изпълни и своите ангажименти, които е поела по време на предприсъединителния процес и в момента като член на Европейския съюз трябва да изпълнява.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Благодаря ви, госпожо Любчева.

Предполагам, че ще има по-конкретни въпроси към вас. Искам да предоставя думата и на госпожа Лилия Абаджиева, която всички познавате.

Тя редовно участва на всички наши годишни срещи. Госпожа Абаджиева е представител на Министерството на труда и социалната политика. Дирекцията, в която работи госпожа Абаджиева съществува от една година.

Това отново е в контекста на дебата, какъв да бъде този орган, на какво ниво и т.н.? Предоставям думата на госпожа Абаджиева, тъй като министерството работи по законопроекта.

Ще ви помоля, ако имате много ясни и конкретни въпроси, да бъдат зададени на госпожа Любчева и Абаджиева.

Според мен, ако искаме да имаме закон, нашата съвместна работа, подчертавам съвместна, престои и ще трябва да бъде много сериозна, целенасочена и с ясно разбиране от страна на всички нас какво искаме да постигнем с него, но и какво послание даваме на хората, с които работим, сред които живеем, да обясним защо е необходим.

**ЛИЛИЯ АБАДЖИЕВА:** Това, което госпожа Любчева изрази преди малко, много ме улеснява, защото покри абсолютно всичко, което мога да кажа. Ще си разреша да допълня дългият път, по който ние като министерство, като администрация изминахме – на пробата и грешката – и разбрахме кое работи и кое не работи. Много от вас като участници в Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет и като участници в различните работни групи, които сме правили в Министерството на труда и социалната политика по различни въпроси, са успели да се убедят в този метод – проба и грешка.

В продължение на две години установихме, че този механизъм – един министър, равнопоставен на всички останали министри – да не може да вмени задължения по отношение на политиката на равнопоставеността. Това, за което спомена и госпожа Любчева. Досега разчитахме на добрата политическа воля. За съжаление, липса на политическа воля, липса на

административни възможности, желания и разбирания, всичко онова, което би могло да се постави в този ред, възпрепятства разработване на единна политика и прилагане на единна политика. Защото в много министерства имаше явно неразбиране. В други министерства имаше лека съпротива. В трети министерства пълна незаинтересованост и резултатът е такъв. Консултативният съвет, който би трябвало да бъде базата, върху която да започне да се гради националният механизъм, не може да изпълни своите дейности и задължения. Имам предвид Националният съвет по равнопоставеността. Това ни накара да размислим, тъй като проектът на закон, за който говори госпожа Любчева, който се внесе в средата на миналата година в Народното събрание, утвърждава статуквото. Дискусиите, които се проведоха в различните комисии, потвърждаваха необходимостта от приемане на такъв закон, но не се постигна единно мнение по отношение на структурата, която трябва да провежда политиката. Затова се достигна до резултат, който ви беше обяснен преди малко: да се преработи законът или да се направи съвсем друг проект, който да въведе самостоятелен независим орган на високо ниво – Министерски съвет, за да може да работи и да се създаде националният механизъм по равнопоставеността, която да започва отгоре и да слиза надолу до най-ниско ниво.

Това, което мога да кажа е, че министерството вече е узряло за идеята. Подкрепяме напълно идеята на групата народни представители и оказваме съдействие в рамките на своите компетенции при подготовката на новия проект на база на двата предишни проекта, тъй като единият проект, който представихме в Народното събрание, беше този, който затвърждаваше статуквото.

Другият проект не беше внесен – за самостоятелен орган, а беше за създаването на агенция към Министерския съвет.

Ние имаме основата и наличието на политическа воля. Надявам се, в най-скоро време, с общи усилия да успеем да разработим онова, което да бъде работещо и да може да намери своето решение чрез приемане в Народното събрание.

Предполагам, че е по-добре да се задават въпроси, на които да получите отговори.

Онова, което искам да кажа е, че в началото на тази седмица в Брюксел се проведе семинар за отбелязване на 8-ми март на много високо ниво с участието на успели жени на европейско ниво от много фирми, с голямо участие на жени в колективите и с участието на пет от европейските комисари, между които беше и госпожа Меглена Кунева. Това, което споделиха от своя опит, е начинът на израстване и беше много интересно. Защо споменавам това? Най-интересното в цялата среща беше дискусиата, която се откри относно въпроса за квотите. Постави се въпросът от много представители от различни страни. При липсата на съответно законодателство, при липсата на воля и зрялост на обществото да се постигне онова четиридесет процентно или равно представителство, какъв е начинът това да заработи в практиката? Позволявам си да отворя един въпрос и да чуя и вашето становище. Спомнете си, че в Закона за защита от дискриминация, преди да бъде променен, имаше 40 на сто представителство в административните структури, което с последните изменения отпадна и се въведе терминът *достигане на равно представителство*. Не зная дали това работи в практиката, но равното представителство е нещо прекрасно и чудесно, което след стотина години можем да достигнем.

Искам да ви поставя още един въпрос. Зная, че малка част от вас знаят, че има създадена работна група за изработване на проект на Закон срещу проституцията. Съжалявам, че няма да мога да остана до края на

дискусията, но искам да чуя поне едно – две становища от ваша страна. Какво мислите, тъй като министерството по силата на компетенциите по отношение равните възможности на жените и мъжете участва в работната група. Интересно ми е какво мисли третият сектор. Благодаря ви.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Уважаеми дами, за да ви уверя, че работим по нов Закон за равнопоставеността искам да ви съобщя имената на колегите, които работят: г-жа Росица Янакиева, г-жа Мая Манолова, г-жа Надя Антонова и аз, това са представителки на „Коалиция за България”. Договорили сме се с Министерството на труда и социалната политика да ползваме сътрудничеството на експерти на Министерството на труда и социалната политика. Една от експертките е госпожа Лилия Абаджиева.

Опитваме се в рамките на възможното, без да търсим конфронтация и противопоставяне, защото равнопоставеността не иска конфликти и конфронтация, да създадем една работеща среда, за да можем да приемем този закон. „Коалиция за България” има това свое политическо решение.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Забравих да ви предупредя, от самото начало, както обичайно постъпваме, ще имаме пълна стенограма на срещата, затова не се прави протокол. Всички ваши въпроси и предложения ще бъдат отразени. Стенограмата ще се постави на нашия сайт, достъпна след около седмица. Ще можете спокойно да направите справка и да се върнете към дебата. Обичайно стенограмите са пълни и без всякакви съкращения. За тези, които не знаят сайта, ще ги помоля след това да се информират от нашите колеги.

**РУМЯНА МОДЕВА:** Искам да анонсирам един факт, преди да изкажа моето становище по онова, което чухме досега. Проблемът за Международния ден на жената не може да бъде политизиран, защото през

1975 г. ООН го провъзгласи като Международен ден на женската солидарност.

Декларацията, която беше анонсирана от Народното събрание, е част от поредицата формално емоционално изпълнени съобщения, в която имаше много силни литературни моменти за ролята на жената в България. За съжаление, не беше съобщено онова, което представлява надслова, същността, под която тази година се чества Международният ден на женската солидарност. Темата, която ООН е разпространила, е следната: *прекратяване на безнаказаността срещу насилието над жени и момичета*. Съобщава се нещо много важно, което е реалната основа за нашия оптимизъм. Насилието, изразено с нарушаване на равнопоставеността в семейството, на работното място и от страна на държавата, трябва да бъде прекратено като се даде ход на строга законова система, тъй като традициите на религиите, социалния статус на една държава и, разбира се, вътрешносъпругеските отношения или вътрешнополовите взаимоотношения като физиологичен признак, защото социалният пол е нещо различно, могат да бъдат диференцирани в зависимост от географските ширини и разстояния по различен начин. За голямо съжаление, тази декларация предостави повод за словоизлияния в пленарната зала по повод текст, защото не се побра в принципните рамки на онова, което все още най-висшият форум ООН афишира. Колкото до обръщението на госпожа Абаджиева, за Закона за проституцията, „Жени и майки против насилието” е първата т.нар. неправителствена организация (всички се познаваме от много години и не можем да се обличаме в тайнственост) се създаде действително като организация, която съдейства на органите на сигурността именно по повод започващите процеси на наркотрафик, проституция, легализирането на различни форми на хазарт и естествено нарушаване социалните права на жените и младите момичета. В

този смисъл винаги може да разчитате на представителство от наша страна, защото изразявам становището на жените, работещи за нашата организация. Има категорична необходимост от Закон за проституцията в България, но не от типа на онова, което се дебатираше по микрофоните в Народното събрание по повод „Ванко 1” и т.н.

Мисля, че нашият народ навлезе в изключително тесни рамки на социалното си битие. Необходимо е нещата да не бъдат говорени с общопонятен апарат, както се случва да чуваме от трибуните на Народното събрание. Имам предвид, че отстрани винаги е лесно ние да бъдем опониращи или оценяващи. Разбирам какво е състоянието на нашето Народно събрание, особено когато трябва да се решават социални проблеми, които не са откъснати от контекста на икономическите проблеми.

Искам да ви кажа, че е много важно понятието „независим орган”: какво се включва като съдържание? Защото агенцията вече не е независим орган. За какъв независим орган става въпрос? Тези неща са много важни. Изразявам безкрайното си уважение към всички мои посестрими, които работиха като юристи върху създаване на проекта на Закон за равнопоставеност. Единственото момче, което беше, стана и напусна възмутен, и каза, че ние нищо не разбираме по тези въпроси. Тук не става въпрос за конфликтна ситуация. Става въпрос за това, че по презумпция някой е внушил, че силният пол е мъжкият. Въпросът за равнопоставеността е разумен и трябва да бъде изведен докрай и всички ние ще съдействаме за това. Благодаря ви много.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Поставена съм в много тежка ситуация, защото трябва да разделим двата дебата, иначе веднага ще се взривим.

Мисля, че има много неща, които още не са ни ясни относно Закона за равнопоставеността на половете. Дори не зная дали този закон ще се казва така.

Имате ли конкретни въпроси по този закон, защото другият вариант е да поканим нашите гости от Министерството на вътрешните работи, от работната група, която работи по проекта за Закон за регулиране на проституцията, дори не зная как ще се казва този закон, да се изкажат, след което да проведем един цялостен дебат. Кой вариант смятате за по-удачен? Всички искат да кажат много неща. Ще ви помоля да бъдете пределно кратки.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Когато работната група има готовност с проектозакона за равнопоставеността, в момента най-общо го наричам, ще поканим в подкомисията по правата на жените и равнопоставеността представители на неправителствения сектор, ръководители на най-големите организации, които работят по тази проблематика. Не се съмнявайте в нашата добронамереност да работим заедно и да изясним, ако имате проблеми, дали е независим и колко е независим, в крайна сметка за независим има много сериозни тълкувания. Мисля, че не тук е мястото да се дискутира като терминология.

Декларацията, която е приело Народното събрание по повод 8-ми март, е важен акт като такъв. Независимо че някои го определят като формален. Искам да ви кажа, че Народното събрание прие специална декларация, специален акт, специална програма по работата и борбата срещу насилваните у нас жени. Надявам се, че това не е пропуснато, защото в парламента и на редица други места по тази проблематика се работи сериозно. Вероятно, за да не се насажда в този документ нещо, което вече е било прието от Народното събрание, така си обяснявам нещата. Една декларация отразява волята на Народното събрание. Не определя конкретната



политика. Приемете я като акт на отношение към проблематиката за жените и уважение на този международен ден.

**ЛИЛИЯ АБАДЖИЕВА:** В Министерството на труда и социалната политика е създадена експертна работна група, която подготвя отбелязването на инициативата на Съвета на Европа по повод насилието над жени. Това е още една инициатива, която допълва съвместните ни действия и в тази сфера. Благодаря ви.

**ГЕРГИНА СТОЯНОВА (Председател на Фондация „Деца и родители отново заедно“):** Благодаря за поканата. Искам да задам няколко въпроса.

Първо, законопроектът, който се изготвя за равнопоставеността на половете, къде и кога ще може да се види? В кой сайт и как ще излезе? Това е моята молба, за да имаме реална представа за законопроекта.

Второ, относно Закона за легализиране на проституцията или за Закона срещу проституцията, или Закона за проституцията. Това са три коренно различни виждания на въпроса за проституцията. Подкрепям становището, че законът трябва точно така да звучи.

Трето, много е хубаво да звучи „Закон срещу проституцията“.

Четвърто, много е важно по равнопоставеността на половете да се чуе мнението на противния пол. В никакъв случай не искам да кажа, че това е конфликтно виждане. Мисля, че другият пол е много добре да се чуе. Като недостатък тук мога да кажа, че трябва да има повече мъже, които да участват в дебата за равнопоставеност на половете, за да чуем тяхното становище и виждане по въпроса. Благодаря ви.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** В момента, в който този проектозакон е готов, ще поканим представители на неправителствения сектор, както се

направи и за досегашния вариант. Ще имате възможност да се запознаете с проектозакона достатъчно навреме, за да се изрази становище.

Позволявам си да кажа, че не приемам термина „противния пол“, ако говорим за равнопоставеност, нямаме дори и в такъв дебат необходимост от употреба на такива думи.

Не случайно искам да ви повторя, че председател на подкомисията на правата на жените и равнопоставеността е мъж. Не е направено съвсем случайно. Освен него има още двама мъже в комисията. Там, където се говори за равнопоставеност, ако искаме да има такава, трябва да бъде приложена в администрацията, в комисиите и навсякъде. Това означава интегриран подход на равнопоставеността. Без да имаме закон, се опитваме да направим това. Не желая да вземам отношение по закона, свързан с проституцията, защото според мен дебатът в обществото се провежда преди да се знае кой какво иска да прави. Това е моето становище. Създава една много разнопосочна среда на дискусиите. Тя е полезна, но в момента ще ни разконцентрира. Според мен няма да бъдем взаимно полезни.

Мисля, че е необходимо да се проведе отделна дискусия по този законопроект.

**ПОБЕДА ЛУКАНОВА (Икономически институт на БАН):** Имам един въпрос към двамата представители на институциите. Каква е философията, която влагате в разработването на тези закони?

Относно Закона за равните възможности: какви промени предвиждате в досега познатата философия на разработване на този закон?

Обръщам се към участниците в срещата. Уточняването на заглавията на текстовете на законите е техническа работа. Предлагам да се обединим около дискусия: каква е философията на законите? Какво е в основата? Кои са водещите принципи при изработването на законите? Какво

от това, което е направено досега, трябва евентуално да бъде променено и защо? Благодаря ви.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Поставяте ме в неудобно положение. Трябва да повтора всичко, което казах досега.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Това, което разбрах е, че ще има институция. Ще се изгради национален механизъм на всички нива на изпълнителната власт, в това число и местната власт, която е друга форма, и който ще провежда политика на интегриран подход на равно третиране. В нито един закон досега не е казано по този начин. Вариантните досега бяха защитни срещу актове на дискриминация на основата на пола, което почти изцяло влиза в сега съществуващия Закон за защита от дискриминация. Това беше голямото възражение както на неправителствения сектор, така и на много народни представители при обсъждания в различните комисии на Народното събрание, както и на Консултативния съвет по законодателство на Народното събрание, че се препокрива с антидискриминационния закон, което дава една неясна правна рамка как съответните органи, които ще вземат решения по тези закони, да реагират.

Смятам, че това се получи, например с колегите от Съюза на жените военнослужещи, които са тук.

Предполагам, че такъв проблем има с всички случаи формулирани по различен начин като: сексуален тормоз, дискриминация на основата на пола (не случайно се получи бум през 2006 г. на подобни казуси в българската армия), които, доколкото ми е известно, се третираха не по Закона за защита от дискриминация, а по други закони.

Необходимо е тези неща да бъдат ясни. Искам да задам един много конкретен въпрос. Силно съм окуражена, че ще имаме по-модерен закон на тази тема. Интересува ме кога, в какви срокове, колко голяма ще бъде тази

агенция? Вие имате някаква визия. Кога ще бъде бюджетно осигурена? Бюджетното осигуряване е най-големият проблем. Обичайно технологията на подготовка на държавния бюджет започва през месец март – април. Това означава, че през септември ще имаме бюджетната рамка за 2008 г. Ако този закон се приеме през декември, означава, че още една година тази агенция няма да съществува или няма да работи.

Този закон по някакъв начин предвижда ли сътрудничество с неправителствения сектор, защото основната експертиза по тази проблематика засега е в неправителствения сектор? Може да не е пълна, най-прекрасната и да не сме консолидирани около едни и същи понятия, да изповядваме различни подходи и т.н., но общо взето експертизата е тук. По какъв начин изпълнителната власт (не говоря за законодателната власт) ще ни ангажира по някакъв начин в дебата по проекта? По какъв начин ние ще бъдем ангажирани в тази политика? Предвижда ли се такова сътрудничество, което да бъде конкретно, а не с един общ член „ще си сътрудничи с неправителствения сектор”, което нищо не означава? Вероятно ще бъде формулирано по-нататък от агенцията. Може би още на ниво закон трябва да се каже по-ясно.

**СЕВИНЧ КАРАОГЛАН („Единство за развитие”):** Най-вероятно този закон ще засегне аспекти от почти целият ни обществен живот и ще трябва да навлезе в регулирането на обществените отношения в почти всички области на нашия живот. По този начин ще трябва да има връзка и с други закони и процедурни правила. Този закон най-вероятно ще бъде специален спрямо тях в много отношения.

Мисля, че е много кратко времето сега с въпроси да се изчерпи всичко, което конкретно трябва да се уреди. Възможно ли е да има механизъм, в който всички организации, които имат конкретни предложения,

да достигнат до вас още в момента, в който се изготвя този проект, преди да е готов проект. Много са кратки сроковете след това и бързо се достига до един окончателен закон. Няма време да се вземат в предвид много ценните съвети, които могат да постъпят при вас.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Мисля, че към момента, когато се обсъждаше предишния закон, всички неправителствени организации имаха възможност да направят свои предложения.

Проведохме обсъждане на законопроекта в комисията. Коментирахме няколко варианта. Всеки вносител, независимо от обсъжданията, независимо от постъпилите предложения, има правото и свободата да внесе това, което е решил. Ще се опитам да създадем условия да се обсъжда този законопроект.

За да бъдем максимално бързи и оперативни, следва да създадем една работеща среда и група, която да го изготви. Създаваме възможности, ако искате оторизирайте една неправителствена организация, която да поддържа контакт с нас. Когато сме готови с предложения, ще бъдете поканени. Преди това вие може да изпращате предложения на мен, на госпожа Абаджиева и на госпожа Кметова, които ще ни предоставят, за да се вземат предвид. Дори може да се договорим до десет дни може да изпратите свои предложения. Дали вносителите ще се съгласят с всичко, което се предлага, е друг въпрос. Оборотът на мнения е работещ вариант.

Този закон ще бъде специален по отношение на редица други. Точно в това някои институции и административни структури намират неговите недостатъци, че преповтаря други неща. Една проблематика по всички действащи правни норми се урежда с един закон. От тази гледна точка има много сериозни противодействия. Противодействията са, че повтаря текстове от Закона за домашното насилие, от Закона за защита от дискриминация и

редица други. Фактически ще е излишен, защото тези неща са уредени там. Именно това искаме да избегнем – да бъде конкретизиран и направен по-професионален, за да не звучи с препоръки, лозунги и т.н., дано да успеем. Аз не съм юрист, поради което имаме двама юристи, които специално с това се занимават. Относно въпроса каква ще бъде администрацията? В момента не мога да отговоря на такъв въпрос, защото е прекалено рано.

Първо, трябва да се съгласим и да имаме принципите, след което да казваме колко. Ако поставим каква администрация искаме в този закон, мисля, че няма да бъде приет. Едно от големите възражения е, че с този закон искаме да създаваме нова администрация. Искामе принципно да подходим без да фиксираме каква ще бъде числеността на структурата, която ще се създава. Относно терминологията, това са юридически термини, които не трябва да звучат в лош превод от съответни европейски езици, а следва да бъдат ясни.

Относно въпроса – кога ще бъде внесен законопроекта? Нашето намерение е максимално бързо. Не знам до края на тази сесия дали ще се справим преди Великден, но предполагам, че до месец юни ще имаме внесен законопроект в Народното събрание.

**ГЕНОВЕВА ТИШЕВА:** Искам пред всички да благодаря на госпожа Любчева и госпожа Абаджиева. Всички сме наясно, че се намират на позицията, на която сега се идва. Наясно беше, че няма да мине закон без отделен механизъм. Това наистина им прави чест. Въпреки че госпожа Любчева каза че въпросът е административен, а не на политическа воля, считаме, че не е достигната политическата воля. Не са достигнали силите.

Искам да си признаем, че на практика силите на неправителствените организации като обединение не ни достигнаха. Това се отчита от нас и се записва където трябва. Т.е. когато застанем зад една кауза, която

коментираме тук, зад един закон, преди време всички застанахме зад нея и нещата се получиха. Продължаваме да работим по него и така ще работим без оставка, доколкото можем по всеки закон. Може би е емоционално това, което казвам, но считаме, че една кауза е свързана с емоции и страст.

Мисля, че това е изключително важно. Знаете, че тази идея е от преди десет години и се срещаме с преобладаващата политическа воля. За госпожа Любчева и госпожа Абаджиева въобще не се съмнявам, както и за тези, които споменахте в групата. Силно се надяваме в тях.

Единственото, което ни вълнува, тъй като с госпожа Кметова присъствахме на Националния съвет, беше поставен въпросът – какво става междувременно? Кога ще се приеме този закон? Ясно е, че това е един процес и почти една година ще трябва да премине. Това е процедура. Възможно ли е да се помисли този механизъм, така както има политическа воля около него, да бъде изграден по-рано и след това затвърден със закон? Има опит в държави, за да няма междувремие. Това междувременно много ме притеснява. 2007 година е година на изпитания и за нас, неправителствените организации. Знаем, че фондовете скоро няма да потекат истински, да бъдат усвоени в България.

Според нас, за да може да влезе в бюджета за следващата година, означава да има механизъм, който да го прокара преди да е влязъл законът.

Мисля, че трябва да помислим по този механизъм, който да бъде поставен на място, разбира се, ако това е възможно сега.

Спомням се, че въпросът беше обсъждан и на Националния съвет преди да знаем формираната политическа воля за нов закон. Ще ви бъде много благодарна за това.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Това, което искам да ви кажа, е следното. Не фаворизирайте моята роля в случая. Лилия Абаджиева е администратор, работи в Министерството на труда и социалната политика.

Искам да ви кажа, че присъствам тук в качеството на народен представител от „Коалиция за България“. Това е волята на „Коалиция за България“. Като народни представители сме получили политически мандат от Движението „Обединение на жените социалистки“ към БСП. Считам, че имаме волята на Висшия съвет на БСП, за да работим по този закон.

Изпълнявам една политика, която искаме да провеждаме и реализираме. Не съм само аз човекът, тук можеше и трябваше да бъдат и други мои колеги от „Коалиция за България“, които ще работят в групата. Не зная дали са поканени, но искам да ни възприемете като екип, който работи по тази проблематика и по този начин.

Личността по-скоро не е важна. Важно е, че трябва да се свърши работа. Мисля, че с моите колеги по този политически признак ние ще вършим работа.

Относно джендър бюджетирането, ако правилно съм разбрала въпроса, може да се работи в настоящия бюджет, тъй като към Министерството на труда и социалната политика има структури, но има и стратегии и програми, които са приети по линия на равнопоставеността, без да имаме закон.

Смятам, че заявяването на средства за следващия бюджет е възможно да се направи по този ред и механизъм.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Моят въпрос беше за конкретния бюджет на тази агенция. Да не стане така, че бюджетът ще бъде само за самообслужаване на агенцията във вид на заплати, режимни и т.н., а да няма пари за дейности. Под дейности, ако се прави джендър мейнстрининг, интегрираният подход за



равно третиране на жените и мъжете в терминологията на Европейската комисия, се изискват средства за статистически данни, обучение, събиране на информация, на базата на която да се прави оценка как се отразяват политиките върху жените и мъжете. Това беше моят въпрос. Предполагам, че ще има бюджет, но за него е хубаво да се помисли предварително, защото отварям една скоба: ние сме поставили такава формулировка в призива, но за програмите, за които говорите, както програмата за борба срещу домашното насилие, така и програмата срещу трафика на хора не са финансово осигурени. Не говоря за структурите им по места и т.н.

Традиционно приемаме първо една законова рамка, без да изградим цялата инфраструктура, която би трябвало да осъществява или реално да реализира този закон. Да не говорим, че тези национални програми се приеха с две години закъснение след влизането на съответния закон в сила.

Мисля, че тук ще изразя становището на всички: не искаме по никакъв начин да кажем, че се съмняваме в качествата на закона, за който ни говорихте. От това, което ни казахте, лично аз съм удовлетворена във висока степен, тъй като коментарът на нашата организация по предишния закон, който яростно сме отстоявали на всички нива, беше изключително критичен. Едно е ние да защитаваме закона по принцип. Съвсем друго е да имаме работещ закон. Това са две различни неща.

От друга страна, много се безпокоим, че докато всичко това се задвижи, което изобщо не се смята от никой като пръв приоритет, могат да минат не една, а много повече години.

Според мен, вероятно призивът, който ще обсъждаме следобед, до голяма степен ще повтори това, което е казано в предишните години. Сигурно ще се преповтори и дискусията. Разбира се, стига политиците в парламента да обърнат внимание на това, но мисля, че до голяма степен ще подкрепи вашата

работа, независимо от това коя партийна или парламентарна група прави тази дейност. Нашата роля е да разширим полето на контакти с други партийни или парламентарни структури, за да можем действително да лобираме за един добър закон, който да се приеме от всички политически сили в парламента. Защото отново може да се превърне в арена на политическа борба, която е абсолютно излишна.

**ЛИЛИЯ АБАДЖИЕВА:** Като администратор и практик ще ви уверя, че не сме спрели, защото нашият закон не е добър. Не сме спрели да работим и да правим дори и малко, на принципа на капката, за да може да се създава институционалният механизъм или поне онова, което е създадено да може да продължава да работи, колкото и неефективно да ви се струва. Зная какви усилия се полагат, за мен резултатите са огромни. Лесно е да се прави политика с много пари и подкрепа. Трудно е да се прави с малко пари или без пари.

Ние не сме спрели да работим на онова средно ниво за изграждане на капацитет, за създаване на някакво съзнание или предизвикване на съзнание в различните нива, за определяне на съответните отговорни служители, за обучението на тези служители, за научаване на новото, което утре за тях няма да бъде ново, а задължение.

Още веднъж ви уверявам, че ние не сме спрели и няма да спрем, независимо от съдбата на този закон, предишния закон, следващия закон или каквото и да е. Онова, което на административно и практическо ниво може да се направи, ние все още го правим и ще продължим да го правим. Благодаря ви.

**ЦВЕТАНКА ХРИСТОВА (Съюз на жените „Проксен”, гр. Казанлък):** По отношение на структурите, които ще изпълняват този закон, искам да попитам относно техните правомощия за санкции и по отношение

изпълнението на препоръките, които ще залегнат или това ще бъде само консултативен орган? Каква ще бъде връзката между другите институции, имам предвид институцията „омбудсман” и Комисията за защита срещу дискриминацията. Какво може да се направи междувременно? Знаем, че има Национален план по равнопоставеността за 2006 година. Искам да попитам за резултатите от този план? Вие казахте, че не сте спрели да работите. Какво може да споделите като резултат, защото тези практики ще бъдат полезни и при конкретни неща в закона? Благодаря ви.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Не искам да коментирам закона, тъй като го нямам пред себе си и не мога да кажа точно какви правомощия ще бъдат определени на тази структура. Когато има предложение за закон, ще ви бъде предоставен за да изкажете своето становище. Ако сте готови, направете предложения, които виждате към момента, че са необходими да бъдат въведени, за да се обсъдят. Казах, ви че има работна група, която днес ще заседава, за да доуточнява поредната група въпроси в този законопроект.

Необходимо е да има връзка и съотношение, както и да се намерят систематични места, както по отношение на Комисията за защита от дискриминацията, така и в Закона за омбудсмана. Това са правила в правото, които няма как да бъдат пропуснати.

По отношение на тази субординация – трябва да се намерят. Отново ще повторя, независима структура, дали ще се нарича агенция в момента не мога да кажа. Предлагам да не коментираме структурата на този закон.

Ще помоля, ако имате други съображения, които принципно ще повлияят върху това, което ще решат юристите съобразено с правно консултативния орган, могат да бъдат приложени.

Относно парите за дейност. По принцип съм привърженик една структура да няма пари за администрация и за нейното обслужване, а да има

пари за дейност. Това по принцип е така. За съжаление, бюджетът на Република България се определя по определени механизми. Ние бързаме, за да има и законово основание да поискаме тези пари, за да можем да се справим в определените времеви граници. Не искам да имате прекалено големи очаквания, че през следващата година джендър политиките ще бъдат финансово осигурени. Знаете, че у нас всичко се определя стъпка по стъпка. Както виждате, нито образованието е доволно от това, което се предоставя. В социалната политика много неща бяха направени. Виждате в момента каква е ситуацията.

Ще помоля да имаме принципни договаряния, да осигурим да влезе като част от бюджета. Нивото на финансите ще бъде договаряно в залата когато се обсъжда самият бюджет.

**ЛИЛИЯ АБАДЖИЕВА:** Благодаря на госпожа Пискова от Казанлък. Казах „онова малко, което ви се вижда”. Специално за Казанлък никак не е малко, защото при вас изпълнихме два проекта.

От една страна, по отношение на ролята на ромските жени и за насърчаване на интеграцията на децата в обществото.

От друга страна, за повишаване ролята на жените се опитахме и започнахме процес за създаване на съответна комисия за правата на жените. Вие ще ми кажете докъде е достигнал процесът. Защото ние каквото можеше като министерство да отделим, което е в изпълнение на мярка от плана, при вас направихме тези две събития. Надявам се, през тази година да има съответен резултат. Благодаря ви.

**ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА (Либерален политологичен институт):** Бях приятно изненадана да чуя, че се работи по нов законопроект, който, доколкото разбирам, взема предвид препоръките на неправителствения сектор към предишните два законопроекта за създаването на самостоятелна

структура, която да се занимава с тази политика, за разписване по-подробно на мерките за осигуряване на равнопоставеност и за влизането в политиката по вертикално и местно ниво. Има един момент, който за мен е принципен и не стана ясен. Има ли яснота към този момент новият законопроект ще бъде ли за равнопоставеност на половете или отново ще бъде за равни възможности? Според мен, равнопоставеността е по-обща категория. Равните възможности са по-тясна категория и компонент на равнопоставеността.

Мисля, че дори разработката на този законопроект да е в начален етап, е по-добре в началния етап да бъдат тези основополагащи термини и терминологията на закона уточнени. В предишните законопроекти се използват взаимозаменяемо термините „равнопоставеност” и „равни възможности”. Правят се определения, с които не съм съвсем съгласна. Става въпрос за предишните законопроекти, не зная как ще бъде в новите. Моят въпрос е: към момента има ли яснота? Препоръката ми е, ако има колебание, ако може, да се насочи към равнопоставеност на половете.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Уважаеми дами, по принцип се опитвам да дискутирам с вас и мисля, че много малко пъти употребих „равни възможности”. По принцип подкрепям по-широкото определение за равнопоставеността. Трудно е да се каже точно как ще се казва законопроектът. Не трябва да влизаме в конфликт с нито един от законите, които съществуват. В тези закони има конкретни текстове, които са внесени в определени членове, алинеи и т.н.

Според мен, трябва по-широко да се направи определението, за да може да се вмъкват отделните елементи в него. Съгласна съм с това.

Искам да ви кажа, че тук съм събрала всички проектозаконали. Ние не тръгваме от нулата, но така или иначе в едно времево движение е имало проектозаконали, които са обсъждани в Народното събрание и преди този

състав. Имаше няколко проекта, които бяха обсъждани заедно по време на подготовката на настоящия законопроект. Имаше три варианта. Има проект на Социалдемократическата група. В момента госпожа Кметова ни предложи един законопроект. Имаме законопроект, който беше предоставен в подкомисията по време на обсъжданията през лятото, преди внасянето на този законопроект от Министерския съвет. Т.е. ние имаме една голяма част от предложенията, които вероятно са изработени на подобни дискусии, които са провеждани многократно и на различни нива. От тази гледна точка, не възразявам максимално бързо да създадем контакти, ако има допълнителни предложения какво да се има предвид при подготовката на закона. Юридическата форма и тълкувания са тези, които ще определят рамката и формата на този закон. Ние сме готови да приемем, за да бъдем в помощ най-вече на юристите, защото философията е зададена. Въпрос е на изпълнение на останалите части и текстове по закона. Винаги сме открити.

Мисля, че много от вас знаят моите координати и на госпожа Абаджиева. Склонна съм, тъй като в министерството винаги са на работа, госпожа Абаджиева да поеме предложенията. Не я задължавам, а само предлагам. С нея работим достатъчно добре и координирано, но на едно място да се събират предложенията.

Според мен, няма да има нищо против.

#### **ВЕСЕЛКА МАРИНОВА (Икономически и социален съвет):**

Имам конкретно предложение по проектозакона и как да достигнат предложенията на неправителствените организации до работната група. На 7 март присъствах на конференция на жените и бях приятно изненадана от това, което госпожа Христина Христова сподели с нас по подготовката на проектозакон за подкрепа на семейството. Госпожа Христова е открила сайт, който се казва „Семейството.Нет”. Той е дискуссионен форум. Всички

предложния по този проектозакон може всеки български гражданин – майка, баща, родител, дете – да ги предостави, където да се постави и философията на проектозакона.

Не е ли възможно да откриете един сайт. Представете философията на проектозакона и възможност всеки в тази държава да влезе и да направи своите предложения или да използваме един готов сайт. Благодаря ви.

**МАРУСЯ ЛЮБЧЕВА:** Уважаеми дами, провокирахте ме, защото нямах намерение да го правя. Възнамерявам да направя сайт и първото, което ще може да намерите в него, ще бъде по темата „Закон за равнопоставеността”.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Благодаря на всички за тази дискусия. Имате варианти за изпращане, въпросът е да имаме какво да кажем. Ще се намери начин да достигне до този, за който е предназначено. Въпросът е да имате становища и конкретни предложения.

**ЛИЛИЯ АБАДЖИЕВА:** Колеги, който иска, може да изпраща предложения да моя имейл до края на седмицата. Всичко онова, което изпратите, ще бъде предоставено на госпожа Любчева.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Благодаря на госпожа Любчева и госпожа Абаджиева. Предстои ни един много сериозен въпрос за обсъждане. Ако имате конкретен въпрос или коментар по това, което госпожа Евстатиева и господин Гочев от работната група по Закона за проституцията ще ни кажат, ще ви помоля да бъдат задавани конкретно.

Преминаваме към дискусия на втория дискуссионен панел: Необходим ли е Закон за легализиране на проституцията?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА (Инспектор от Криминална полиция при СДВР):** Представям ви и колегата Величко Гочев от Главна дирекция „Противодействие на престъпността, опазване на обществения ред

и превенция”. И двамата сме членове на работната група за подготовка на законопроект за проституцията. Искам да уточня, че излезе информация след първата среща на работната група, но много се спекулира. Явно така е предадено от медиите или някой не е разбрал. Проведена е само една единствена среща, която на практика е опознавателна – работната група да се запознаем, да се поставят първоначалните задачи, които не са толкова конкретни. Не е взето конкретно решение, за което впоследствие видях, че в общественото пространство се коментират нещата. Искам да ви кажа, че няма такова нещо. Решихме категорично, че работното име на този законопроект ще бъде *За регламентация и контрол на проституцията*, не срещу проституцията и не за проституцията.

Има добри европейски практики в това отношение, които показват, че крайните мерки при вземането на такива решения, например закон, който отрича категорично проституцията, не са нито толкова ефективни, нито дават необходимите резултати. Поради тази причина работната група, в която са включени много компетентни хора – има представители на Министерството на правосъдието, Министерството на вътрешните работи, на Народно събрание, които са с необходимите групи от юридически консултанти и на Министерството на труда и социалната политика – взехме решение да се ползват добрите европейски практики. Имахме възможност да разгледаме десетина закона. Избрахме три закона, които да се преведат и да се ползват като основа и да бъдат адаптирани към необходимостите, които имаме в България. Не зная дали ви е известно, но в България до 9 септември 1944 година е имало Закон за проституцията, който за онова време е работил добре. Все още не сме имали възможност да се запознаем с него, защото не ни беше предоставен.



На първата среща имаше хора, които са запознати със закона. В момента ще се разглеждат законите на Германия, Холандия и Гърция.

Мисля, че това е съобщено на пресконференцията, която се проведе веднага след първата среща. Ще ми бъде интересно да чуя какво ви интересува. Всичко, което се случи от първата работна среща се каза на пресконференцията. Отново ви повтарям, че не са взети категорични решения дали ще има публични домове или както и да се наричат? Ще има ли определено място, на което уличните проституиращи ще могат да упражняват тази професия или няма да бъде разрешено, не е взето никакво решение. Все още нещата се намират на етап дискусия. Сроковете, които са дадени, са за подготовка на първоначалните проекти по отделните глави на закона. Предвидена е обществена дискусия, на която със сигурност ще бъдат поканени и ваши представители. Надявам се, че ще бъдат поканени и проституиращи, които ще могат да изкажат своето мнение. Въпреки че сред проституиращите специално в София, а сега подготвихме и за страната, се разпространява анкетна карта, която, доколкото могат, се попълва от тях. В тази анкетна карта изразяват своето мнение, което също е много интересно.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Какво е съдържанието на анкетата?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Съдържанието на анкетната карта е много общо. Анкетната карта е напълно анонимна. Мисля, че това е съвсем логично. За статистиката са помолени да посочат от колко години практикуват тази професия, възраст, семейно положение и деца. Въпросите не са много. Те са пет и най-общо са относно това дали одобряват създаването на такъв закон. По какъв начин смятат, че ще бъдат защитени или биха се възползвали от такъв закон? С един от въпросите се опитваме да ги питаме от какво се чувстват най-застрашени? Не са много склонни да отговарят на този въпрос. Един от конкретните въпроси е подкрепят ли

идеята да упражняват професията си на строго определени за тази цел места, без да конкретизираме дали ще бъдат клубове за компаньонки, масажни салони или открито място, на което по регламент ще могат да проституират. Отново ви казвам, че така са зададени въпросите, защото няма никакво конкретно решение какъв точно ще бъде регламентът. Единият от въпросите е какво би ги накарало да не спазват закона, когато се създаде?

Идеята е да разберем тяхното становище. Много от тях отговориха, че ще ги накара да не спазват евентуално закона, ако таксите и данъците са много високи, което е съвсем логично. Голяма част от тях отговориха, мога да визирам уличните проституиращи, които казаха: „Аз не искам да работя в клуб“, но не иска да работи и на строго определено за целта място. Т.е. на улицата всички я познават според нея и иска да работи където ѝ харесва – магистралата.

**РЕПЛИКА:** Не може там където им харесва. Трябва да има точно определени места.

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** В някои европейски страни е по-либерално, а при други – не. Например, в Холандия, в която е регламентирала проституцията. Там са предоставили по-голяма възможност в окръзите или общините да решават къде може да има публичен дом, къде може да има открито сбирще на проституиращи. Там е много строго, защото се казва до 200 или 100 метра от училище и църква не може да има публичен дом. По този начин са ограничени, тъй като има много църкви и училища. Оттук нататък общината решава дали ще разреши, дали ще има такъв публичен дом или да няма. Откритите сбирща са по същия начин. Определено е мястото. Регистрират се, че ще проституират, но ако излезе на един ъгъл, който е на същата сграда, но на другата улица, която не е по регламент, подлежи на санкции. Така би трябвало да бъде, но ние още не знаем при нас как ще бъдат

организираните неща. Засега не са включени хора от общината в работната група. Предполагам, че на по-късен етап и това ще се коментира. Тогава когато се изясни цялостната концепция за този закон.

Отново ви казвам, че е проведена само една среща на работната група, която е опознавателна. Взе се решение, че работното име на законопроекта ще бъде законопроект за регулация и контрол на проституцията. Оттук нататък бяха поставени практически задачи като изготвяне на анкетните карти, превод на определени закони и т.н.

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** На първо място, искам да изясним някои моменти във връзка с явлението проституция, защото за мен все още това не е професия.

Проституцията е съществувала много преди да започне да се говори за закони за проституцията, да бъде ли регламентирана или не. Целта на евентуален закон е не толкова да се пресече, защото няма да изчезне, това не е постигнато в нито една страна с каквото и да било законодателство, по-скоро да бъде контролирана и регламентирана по такъв начин, че да не бъде обществено нетърпима, както е в момента. С ваши колеги от неправителствените организации много сме коментирали и има изказвания, които са много против създаването на такъв закон, тъй като на този етап проституцията е била обществено търпима, което не е така. В Наказателния кодекс за думата „проституция” регламентацията не съществува. В годините след 90-та година когато навлязоха силовите групировки проституцията беше по-скоро с насилствено склоняване, отколкото доброволна, каквато е в момента. Голяма част от проституиращите доброволно го извършват поради ниския социален статус.

**РЕПЛИКА:** Това изобщо не е доброволно.

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Ако ме изслушате, ще ви обясня. Имам достъп да обикалям цялата страна и да наблюдавам сборища на проституиращи и да комуникирам с тях. В по-голямата си част, 80 на сто от тях са лица, които поради една или друга причина, поради нисък социален статус, ниска култура, материално зависими от нещо, излизат на улицата и казват, че искат да извършват това, защото нямат пари. Когато са попитани защо не извършвате друга професия, отговорът е, че нямат образование или не са работили друго и това са по-лесно спечелени пари. Това ги удовлетворява. Ако през 1990 – 1995 г. силовите групировки насилствено склоняваха момичета и ние можехме да работим по-лесно срещу сводниците, тъй като тогава момичетата дори и под страх свидетелстваха срещу тях и имаше много осъдени на този етап, сега самото момиче отива и търси сводника и иска да започне да проституира, за да може да печели пари. Става въпрос за всички нива на проституиращите – от най-ниското до най-високото. Идеята на този закон е да се изкара самата проституция от сянката, в която е в момента. Защото да се преследват сводници, които не своят насила, не е реалното положение. Единственият член от Наказателния кодекс, който по някакъв начин криминализира това деяние е член 329, който гласи, че пълнолетно лице, което придобива нетрудови доходи по аморален начин, се наказва от толкова до толкова години. Това по-скоро са административни наказания, но все пак в Наказателния кодекс има член, който контролира проституиращите.

От друга страна, този член визира единствено пълнолетните лица. Няма защо да се лъжем, но има и непълнолетни сред тях. Това налага да се конкретизира законът или да се изготви законопроект, който да обхване точно тези категории, за да могат да бъдат контролирани по някакъв начин от държавата. Тук не говорим, че този законопроект се прави само поради това да влизат пари в хазната. Единствената цел е, че явлението започна да става

обществено и нетърпимо. Разговарял съм с председателя на Асоциацията по туризма, който казва, че по Черноморските курорти е нетърпимо положението от самите чужденци и започва да се чувства отлив на чужденци поради тази причина. Разговаряли сме и с живущи, които живеят в околостръст на т.нар. улични проституиращи. Майки, бащи и деца се възмущават на това, което намират по входовете и нямат търпимост към самото явление. Това е една от необходимостите да бъде изготвен този закон.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Много ви благодаря. Ние бяхме поканили заместник-министър Камен Пенков, тъй като той беше най-активен публично, наред с господин Светослав Спасов, депутат от НДСВ, който втора година желае такъв закон и госпожа Анелия Атанасова от НДСВ. През последния месец те бяха най-активни в публичното пространство, в медиите, лансирайки тази идея. Господин Пенков беше възпрепятстван да участва, затова госпожа Евстатиева и господин Гочев са сред нас.

Според мен, това е един много добър вариант, защото действително на ниво работна група, на ниво това, което се прави в момента, могат да кажат какви са техните идеи, намерения, планове и т.н.

Ние поставихме тази тема в нашата годишна среща, защото от това, което се каза в медиите още от миналата година, и в контактите, които сме имали с господин Спасов, и новата вълна, която се появи с дискусиите по този закон, сме силно обезпокоени.

От една страна, общественото послание е, че със сигурност ще има такъв закон.

От друга страна, не е ясно действително за какво ще бъде.

От трета страна, съжалявам, че ще кажа с известна доза несъгласие, но лично аз (макар че не съм юрист, съм прочела холандския, германския и гръцкия закон) не смятам, че това са добри европейски практики. Специално

по отношение на понятието „добра практика” не всичко, което идва от Европа, е най-добрата практика. Ще ви кажа, че точно преди един месец Комитетът на Конвенцията на ООН за защита на жените от всички форми на дискриминация разглеждаше поредния доклад на Холандия, в който 16 депутати от холандския парламент, министри и най-висши лица от изпълнителната власт коментираха техния годишен доклад по изпълнението на Конвенцията в Холандия. Много лесно можете да влезнете в сайта на ООН и на Комитета и да прочетете много подробна стенограма какъв е бил дебатът. Дебатът е бил единствено и само защо Холандия е легализирала проституцията и какво прави с насилието над жени и трафика на хора. Германските власти казват, че две години след въвеждането на закона ефектът е нулев. Ефектът е повече от отрицателен от всички въведени закони. Ние сме тук не за да ви кажем – не работете в тази работна група. Има хора, които присъстват тук, и са категорично „за”, и хора, които са категорично „против”. Вашата работа е изключително деликатна, защото, докато не се изясни наистина защо искаме да направим този закон, всеки един пример ще бъде неясно как е употребен. Силно съм смутена, че хора от Народното събрание участват в междуведомствена работна група на изпълнителната власт, но това е въпрос на друг контрол и коментар.

Медийно представената нагласа на споменатите политици е категорично да има такъв закон; категорично да бъде различен от шведския, който има съвършено друга философия и преследва клиента; категорично да има публични домове; категорично да се събират данъци; категорично да има медицински контрол. Искам да ви кажа, че медицинският контрол, задължителният медицински контрол влиза в противоречия с редица международни актове, които българската държава е подписала. Холандия и Германия също нарушават международни актове с приемането на тези

закони. Дебатът действително е много сериозен. Напълно разбираме неудобствата, които се създават в такива кооперации, блокове и улици, където това се случва. Моят въпрос към вас е – какво пречи в сегашното законодателство, в сега съществуващия Наказателен кодекс по някакъв начин лицата, които проституират, нарушавайки общественият ред, както и всякакви други хора, които са свързани с този бизнес, защото дори да не се нарича професия, която акумулира и генерира средства, да бъдат санкционирани? Инструменти ли ви липсват, поради което се налага да се приеме нов закон? По какъв начин той ще влиза в субординация или в хармония с Наказателния кодекс, където съществуват много разпоредби в този дух? Ще помоля да ни кажете в този смисъл какво пречи на сегашното законодателство явлението да се ограничи?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Колегата Гочев ви отговори още в самото начало. В нашия Наказателен кодекс никъде не съществува понятието „проституция”.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** А дърпането за ръце?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Дърпането за ръце е нещо съвсем различно. Нарушаването на обществения ред е формулирано като вид престъпление или деяние. Кражбата, която проституиращата извършва от клиента, или грабежът, който извършва, защото има и такива случаи – упояват ги, са регламентирани по Наказателния кодекс и са определени като вид деяние или престъпление. Самата проституция като проституция не съществува. Това, което ви каза колегата беше по един-единствен член, който е с административно наказание; и/или задължително изселване. В България задължително изселване много отдавна няма, поради простата причина, че няма къде да бъдат изселени. Мисля, че разбирате, за да бъдат изселени

някъде трябва да им осигурим работа на това място. По какъв начин ще бъде контролирана?

Ние сме оперативни работници. Затова започнах именно с това. Отговарям за София град, а колегата работи из страната. Гарантирам ви, че познавам около 90 на сто от проституиращите на територията на София. Аз съм непрекъснато сред тях. Това е всяка седмица, да не кажа всеки ден, в който се срещам с тези хора. Трябва да ви кажа, че насилствено склоняване много отдавна не съществува. Не говоря като цяло. Факт е, че има насилствено склоняване, но голям процент от проституиращите вече проституират само по собствена воля и желание. Единственият мотив са парите. Как ще ви прозвучи, че миналата седмица при мен имаше проституираща, която е с два западни езика и три деца и ги гледа гледачка в къщи, а тя стои на околоръстния път. Моят въпрос към нея беше – защо, след като си с два езика и нормално образование, не отидеш някъде да работиш? Тя ми отговори, че е работила като шивачка и парите, които е взимала не ѝ стигат, а тук ги изкарвала за една седмица. Нямам аргумент, с който да я оборя по този повод. Да не говорим от друга страна, освен да отида да я взема с мен за справка в управлението и цял ден да стои при мен, беседвайки с мен, и да я предупреждавам, че не бива да нарушава обществения ред, нямам друг инструмент за противодействие.

Тъй като стана въпрос за добри европейски практики може би не се изразих съвсем точно. Не зная колко са добри техните практики, не съм била в Германия и Холандия на работни срещи и нямам информация. На първата работна среща се изказа становище, че законът ще бъде български. Няма да преписваме нито немския, нито холандския закон. Вероятно трябва да се използват добрите и лошите страни, което означава да се види кое работи и кое не работи от техните закони. Съответно да бъдат адаптирани за нашата



страна и условия. По никакъв начин не се коментира регламентирането на сексуалната, изобщо експлоатацията на човека. Трафикът на хора, насилственото склоняване всичко това ще бъде наказуемо по Наказателния кодекс. За непълнолетните въобще не се коментира. Непълнолетните лица, склоняване на непълнолетни лица по какъвто и да било начин, както е записано и сега в Наказателния кодекс, не се коментира. Това ще бъде инкриминирано.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** След като казвате, че проституиращите лица сами търсят сводника, защото никой не я склонява (говорим за „тя”, за съжаление, защото повечето са жени, но има и такива мъже), та никой не я склонява, но тя сама доброволно търси сводника. За какво ѝ служи този сводник?

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Първо, искам да ви отговоря за задължителните медицински прегледи. Когато постъпвах на работа или ако някой трябва да постъпи на работа в ресторант, магазин или на друго място, задължително трябва да премине през медицински преглед и да даде здравната си книжка в този ресторант или на тази месторабота. Ако погледнем от ваша гледна точка, моите права също са нарушени, но това е изискване, което се изпълнява. Ако това се регламентира като професия, ще бъде със същите изисквания, каквито имат и другите професии. В закона е записано, че работодателят е длъжен да осигурява безплатен медицински преглед, който да бъде веднъж годишно задължителен.

Ако това се регламентира като проституиращо лице, трябва да се постави в някакви рамки. Имах удоволствието да разговарям с ректора на Полицейската академия в Холандия, който много нагледно ми обясни какви са техните практики с проституиращите. Имайте предвид, че като професия е приемано това проституиращо лице, както и съдържателят на дома и човекът,

който контролира това. Когато законът се наруши, се търсят санкции от проституиращото лице и от този, който контролира дейността на проституиращото лице. Това е един вид професия. Дали този, който ще контролира дейността на проституиращите или ще се контролира от самата нея, те изпълняват дадени функции.

Законът в Холандия така е уреден, че на много места проституирането е контролирано. Става въпрос на ниво здравеопазване, на ниво данъци и на ниво полиция. Всяко едно нарушение не се толерира. Вие казвате, че правим път на сводниците. Това не е така. В едно от европейските законодателства имаше една точка, в която е записано следното: „Лице, живеещо на семейни начала с проституиращо лице, което не може да докаже доходите си, а разполага с такива, се счита за сводник и бива преследван от закона”.

Ще се стараем да извлечем максимално доброто.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Ако не живеят на семейни начала?

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Това лице, когато излезе на улицата, не е защитено от никой. Има пияни клиенти, има територии, които си делят сводниците. Ние продължаваме да ги преследваме и имаме резултати от вкарването им в затвора в това отношение, но едно проституиращо момиче, което иска да проституира доброволно и да излезе на улицата, означава, че не е защитено от никой и по никакъв начин. Може да бъде пребито, ограбено или унищожено и никой няма да го потърси. Лицето търси сводника, наясно е, че ще дава част от парите на него, но по никакъв начин ще бъде защитена. Няма да бъде отвлечена, пребита, изнасилена или да бъде убита.

**ТАТЯНА КМЕТОВ:** С такъв закон ще регламентирате бизнеса на сводника.

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** В Наказателния кодекс сводник се тълкува като лице, което свожда друго лице към развратни действия, носи социалната отговорност. Така както в публичните домове собственикът в този дом, когато има един закон, ще знае, че трябва да изпълнява тези правила, за да може да функционира дома, но той не е сводник. Когато отвлече едно момиче, пребия го и го поставя в някаква зависимост, и му кажа, че ще проституира точно тук, това е сводничество.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Бизнесът на сводника ще стана регламентиран с такъв закон.

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Всеки ще носи отговорност по закон. В момента това деяние е обществено нетърпимо.

**ЙОРДАНКА ПАНКОВА (Община Пазарджик):** По професия съм психолог. Искам да благодаря на госпожа Евстатиева и господин Гочев за изчерпателната реч, която ни предоставиха. Напълно съм съгласна с тях. Също като тях разговарям с проститутки, млади и стари. При мен в общината идват семейства, които искат отговор какви ще бъдат промените относно проституцията с влизането ни в Европейския съюз. Аз съм „за” Закон за проституцията. Думичката „бизнес” ми хареса, но тук трябва да има закон както за всеки бизнес, така и за проституцията. Дами, това наистина е бизнес. Бизнес, от който се печелят много пари. Бизнес, от който държавата не получава никакъв данък, а ние, отрудените хора и най-вече жените, си плащаме. Бизнес, с който държавата ще има възможност да се плащат данъци, които ще отиват по различни направления отново за помощ на хората. Защо са сводниците? Защо трябва да има сводник, когато държавата ще застане в защита на тази проститутка? За мен това е вид професия, която е печеливша. Защо трябва да се крием зад най-различни хубави думи и да не казваме истината в очите. Предлагам да не разводняваме нещата и всеки от нас

присъстващите тук да си кажем становището. Аз съм разочарована до момента от начина, по който се говореше относно проблемите за защита правата на жените, докато двамата господи не седнаха зад масата. Нека да бъдем кратки, нека да си кажем становището, нека да не говорим за миналото, нека да погледнем бъдещето и да бъдем напълно кратки и категорични. Трябва да има закон. Държавата, както изисква от всеки нас да представим медицинско и да знае какво прави и извършва, така трябва да бъде и при проститутката. Как може да има професия домакиня, а проституцията да не бъде професия? Как може моят или вашия съпруг да отиде в публичен дом, тогава тя ще бъде прегледана и рискът ще бъде по-малък за всички нас.

**МИЛА ГЕОРГИЕВА („Черноморска правна общност”, Бургас):**

Много съм изненадана от това екзотично изказване и не мога да остана равнодушна. Господин Гочев каза, че повече от лицата на улицата, които среща, не са пълнолетни. Правилно ли съм разбрала?

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Казах, малък процент.

**МИЛА ГЕОРГИЕВА:** В такъв случай има разслояване на възрастовия признак, което означава, че на улицата също има деца. Когато едно непълнолетно лице трябва да постъпи на работа, има редица условия и следва да се изиска разрешение от Инспекцията по труда. На улицата този закон ще позволи да работят и непълнолетни, защото не виждам дотук как ще се регламентира и как ще бъде разграничено? Не разбрах от вашите обяснения какъв ще бъде разграничителният критерий по възрастов признак?

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Колежката много ясно потвърди още в самото начало, когато изложи самата схема, че говорим за пълнолетни лица.

**МИЛА ГЕОРГИЕВА:** Когато едно непълнолетно лице не е склонявано към проституция, а само решава не може да квалифицирате

деянието като престъпление, защото Наказателният кодекс предвижда само случаите, в които умишлено се склонява.

Моето изказване е като противовес на изказването на дамата, която се изказа преди мен. Възмутена съм от това, че трудът на майката, домакинята и съпругата може да бъде приравнен на труда на проститутката. От разговора, който преди това беше споделян за дамата, която е била шивачка и с три деца и излиза на улицата, се разбира, че до този вид труд хората прибегват, когато нямат друг шанс. Това означава, че това са жени, които са на предела на възможностите за оцеляване, поради което поставят нещо пред лицето си, за да скрият този срам и отиват да печелят по този начин. Българското общество има определена нагласа и на този вид дейност не се гледа с добро. Не виждам по морален признак как можем да търсим приравняване на дейности, които хората са принудени като крайна мярка в социалното си оцеляване да предприемат, с професии?

Друг е въпросът, че има хора, на които морални причини не им пречат да се занимават с това. Ние не говорим за хората, на които личната им ценностна система допуска това. Говорим за регламентация на дейност, към която хората ще пристъпят, когато няма как да оцеляват.

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Голяма част от жените, които проституират и са от малцинствените групи, са семейни. Практика при тези жени е мъжът да стои въщи и да гледа децата, а тя да е на улицата. Това не ги притеснява по никакъв начин. Казвам ви това от личен опит. Разговаряла съм с тази жена и задавам въпрос, защо съпругът стои въщи и не работи нищо, при положение, че е млад, здрав и прав мъж и може да работи дори в строителството? Отговорът е, че той е с нея, тъй като я пази, защото я е страх. Децата се гледат от родителите им, а те искат да съберат пари, за да си направят къща и това е по-доходно. Нямам друг начин, по който да ви убедя,

че не всяка проститутка е насилствено склонявана. Наистина това е въпрос на личен избор. Не мога да коментирам личната им ценностна система.

Относно непълнолетните повтарям, че в този момент е наказуемо проституирането на непълнолетни. Знаете, че непълнолетните лица не подлежат на наказателна отговорност поради възрастта си, няма непълнолетно лице, което да е засечено на улицата и да бъде оставено там. Знаете какъв е редът. Предава се на родител, настанява се в дом за временно настаняване на малолетни или непълнолетни лица или се връща в съответното учебно заведение.

**ГЕРГИНА СТОЯНОВА:** По професия съм лекар. Имам много голяма практика с такива момичета, за съжаление, в здравен аспект. Днес сутринта в „Нова телевизия“ гледах дебат относно *Закона за абортите*, по който протича много сериозна обществена дискусия – „за” или „против” абортите в България. От вашето анкетно проучване, което сте направили, ще помоля да ми отговорите: каква е долната граница на проституиращите и какъв е процентът на проституиращите? Няма да приема отговор – малък процент. Какъв е точно процентът на малолетните? След като ще забраним абортите какво остава като народонаселение. Моля ви, кажете какъв е процентът.

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Веднага ще ви кажа процента, защото преди два дни ми се наложи по повод изявление, че в България има над 100 хиляди проституиращи жени и 50 на сто от тях са непълнолетни, което въобще не отговаря на истината... В България няма 100 хиляди проституиращи, не само жени...

**ГЕРГИНА СТОЯНОВА:** Какъв е процентът?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Мога да ви кажа за Столична дирекция на полицията, където съм служител. За 2005 година процентът на непълнолетните беше 5 на сто.

**ГЕРГИНА СТОЯНОВА:** Какъв е процентът от направената анкета? Казахте, че в тази анкета на първо място е възрастта. Каква е възрастта под 18 години в анкетните проучвания?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** В анкетните проучвания няма лица под 18 години. Най-възрастната проституираща от анкетните проучвания е на 52 години, а най-малката е на 21 години.

**ГЕРГИНА СТОЯНОВА:** Когато се прави дискусия на тема Закон за легализиране на проституцията, тук чухме становище на хора, които са с обществена значимост, фондации и организации и, когато знаем какво означава да си сложиш тялото, защото аз съм лекар, много е важно да се знае общественото мнение и щетите, които се нанасят от това действие като цяло. Това зависи от обществото, в което се създава. Вие казвате, че законът ще се казва Закон за проституцията, тук е записано Закон за легализиране на проституцията, искам да ви кажа, че много сме чувствителни към думата „закон”. Наистина през 1944 година е имало Закон за проституцията и той не е бил маловажен. Много е важно как се гледа медицински на лицата, които проституират. Ще ви кажа, че тези лица не са само от женски пол. Няма нищо лошо в това, но въпросът е, че трябва да бъдат обхванати съвсем истински и откровено да кажем процентите.

Искам от нашия форум да излезем с едно предложение за едно рефериране, за едно обществено мнение „за” или „против” закона и как да се казва. В този случай е много важно как ще се нарече. Вие го приемате. Създадени сте като една комисия. Защиатавам интереса на детето, такава е моята фондация. Тази фондация е създадена от юристи и психолози.

Създадена е именно с такава цел – да защити интереса на детето и детето да има нормално детство. Поради тази причина много съм чувствителна към думите „принуда” и „насилие”. Дали принудата ще бъде икономическа или емоционална, или социална, или политическа, това отново зависи от нас самите. Как сме възпитали тези деца? Работено ли е с тях? Има ли психолози, които работят с тях? Работи ли се с децата, които проституират на 12 години? Благодаря за вниманието.

**РОСАНКА ВЕНЕЛИНОВА:** Радвам се, че ще се изкажа след колега, който застъпи сериозната тема за последиците. Каквото става за тялото и душата, става още по-тежко и опасно. Искам да се изкажа в два плана. Нашата организация фондация „Център Надя” е в помощ на жени в насилие. В последните години работим интензивно по темите на противодействието, подпомагането и реинтеграцията на жертвите на трафик на хора. За нас не може да бъде нито професия, нито някакъв закон може да регулира човешките отношения, когато толкова много и сложни неща са забъркани накуп. Дори това не е проблем и въпрос за българското общество, но огласявам нашата позиция, че сме против това.

Искам да се изкажа по-подробно по отношението на незнанието или знанието на явленията. Едното явление е много древно, а за другото се казва, че е твърде ново, но са много преплетени. Говоря за проституцията и за трафика на хора. Изключително са размити границите. Има много голямо сходство и преливане между тези две теми.

Няма ясни определения нито за проституция, нито за насилствената проституция, нито за трафика на хора с цел сексуална експлоатация. Искам да ви кажа, че ще влезем в големи конфликти, ще влезе дори и държавата, която е подписала и ратифицирала много сериозни международни документи, международни конвенции и специални закони.



По-скоро е редно и препокривам мнението на говорещите преди мен, да има широк обществен дебат. Колко кратък е този срок, в който трябва да излезете с някакво предложение? Какво означава закон? Не може ли само с едни законодателни промени и инициативи, които да са в Наказателния кодекс и НПК? Защо да не се предостави достатъчно време за проучване на тези практики, добри или лоши, и да се погледне какво се получава в Европа? Защо да не се направят не анкети, които са за една избрана група, а наистина да има репрезентативно изследване, което да покаже какво мисли реално българският народ.

Предлагам да излезем с декларация. Ние не сме дотам призвани да казваме дали сме „за” или „против” закон. За какво говорим? Нека по някакъв начин в един текст да поискаме да има дебат и сериозно социологическо проучване. Оттам нататък да може по някакъв начин в този процес много интензивно да се включим и ние от неправителствените организации, независимо, че лично аз заклеявам, казвам най-отговорно, когато се отвори дебатът, с изказването си госпожата от Пазарджик. аз съм жена и майка, в крайна сметка ние работим повече от десет години с жертвите точно на такива сбъркани отношения между хората. Мисля, че повече от тук присъстващите ще ме подкрепят. За морал и ценности няма време да говорим.

Искам да чуя кога е крайният срок за представяне на вашите предложения в работната група?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Общият срок е около три месеца. Крайният срок е около средата на месец май. Тези срокове не зависят от мен.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Ние сме провеждали подобен дебат и преди. Предоставих ви едни материали тази сутрин. Лично за себе си не мога да кажа нито дали съм „за” или „против” Закон за проституцията. Не мога да кажа нищо, защото не знам за какво ще бъде този закон. Ние се опитваме да

разберам от вас каква е нагласата на тази работна група? Ще бъде ли професия, както е в Германия, но не е в Холандия? Или ще се легализират местата, където се провежда тази дейност, както е в Холандия, но не е в Германия? Дали ще се санкционира клиентът, за да може да има намаляване на явлението, което не е положително, както е в Швеция? Шведският закон е в сила навсякъде по света, където шведски гражданин ползва секс услуга, а не само на територията на Швеция. В момента се осъществява една северна дъга, в която няколко страни в Северна Европа приемат шведския модел. Силно съм смутена, защото Светослав Спасов каза, че няма да постъпваме като шведите, ще приемем гръцкия или германския закон. Това нагласа ли е на работната група или не е? Защо трябва да се приема закон, който санкционира клиента? Точно поради това, защото е въпрос на търсене и предлагане. Има предлагане, когато има търсене, след като няма търсене, намалява и предлагането. Силно съм обезпокоена от това, че тук има гласове, които казват „да” на каквото и да е закон, но това е настроението и по улиците и хората са много негативно настроени към явлението. Аз съм абсолютно убедена, че трябва да се направи едно много сериозно проучване. Против съм да има социологическо проучване, защото ако сега излезете на улицата и попитате „Трябва ли да има закон за проституцията?” 99 на сто от хората ще ви кажат „да”. Без да си направят сметка, че ако това се признае като професия означава пенсионни, социални, медицински осигуровки, защита срещу безработица, курсове от Бюрата по труда, нормиране, колко струва, за колко време, ценоразпис. Откъде ще идват хората за тази професия? Винаги идват от малолетните, защото човек и да не иска, става на 18 години и тогава тази професия е отворена за него. Дали ще го глобят на улицата и ще казват, че проституира незаконно преди 18-годишна възраст, вие му давате опцията, че след 18 години ще се прави от него законно. При

това ще има работодател. Този работодател ще се грижи за него и т.н. Тези неща се загубват, защото в това, което казвате, че трябва да има обществена полза, да се изчистят улиците и явлението да се намали. На моя въпрос какво пречи сега в Наказателния кодекс да се направят промени, вие казвате, няма дума за „проституция”. Да, разбирам, че вие не искате да се борите срещу проституцията или да легализирате проституцията. Вие сте против противообществените прояви, които сега съпътстват предоставянето на тази услуга, дърпането за ръце на улиците, правене на секс по входове, влизане на непознати лица в апартаменти и т.н. На моя въпрос, какво пречи в сега съществуващият Наказателен кодекс всички тези негативни неща да се санкционират, вие казвате, че няма легална дефиниция на проституция.

**ГЕНОВЕВА ТИШЕВА („Български център за джендър изследвания”):**

Този въпрос, както каза Таня Кметова, не е от вчера, не е от миналата година, а от години наред ние изразяваме това становище – против определена насока на Закон за проституцията в България. Това е така. Считаме, че в България и в момента за легализиране не може да става въпрос. В това отношение съм категорична. Имаме няколко организации в България, които са групирани и в българската платформа на Европейското женско лоби. Нашето становище за България е, че това не трябва да се легализира, т.е. да се изграждат домове, да има бордеи, както може би се предвижда, чуваме, че това ще става.

Тук се говори за срок месец май. Мисля, че срам и позор за една държава е да поставяме срок за легализиране, ако е в насоката, за която мислим, а не следим за сроковете за изпълнение на законите срещу насилието срещу жените. Това е позорно. Закони, приети и замислени от нас преди десет години, приети през 2003, 2004 и 2005 година насам, нямат изпълнение. Защо организациите, които работят по трафика на хора и домашно насилие, нямат финансиране? Защо тези инфраструктури, изградени от тях, нямат

финансиране, но може би публичните домове ще имат? Искам на този въпрос да ми отговорите. Тогава ние да се пренасочим, може би това искате да кажете? Или парите, които ще дойдат за този бизнес, ще финансират това, към което ние сега се стремим. Благодаря ви.

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Никой не говори за легализация, а за регламентация на това.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Ще се регламентира нещо, което не е записано в правния мир.

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Работното заглавие на законопроекта е *Законопроект за регламентация и контрол на проституцията*. Никой не говори за легализация. Не мога да ви отговоря на въпросите, които ми задавате по отношение на финансирането. Не сме ние хората, на които трябва да задавате тези въпроси.

**ГЕНОВЕВА ТИШЕВА:** Не е така, трябва да се знае откъде ще дойдат пари и за какво?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Мисля, че ви обясних, че работната група по този законопроект се е събрала само веднъж, за да се запознаят членовете на работната група и да се разпределят първоначалните задачи.

Попитахме ме за сроковете, не съм казала, че срокът е три месеца за приемане на закона. Няма такова нещо. Тримесечният срок се дава за работа, за подготовка по този законопроект. Преценено е, че това ще бъде достатъчно за запознаване и изготвяне на първоначалния законопроект, след което този законопроект ще бъде представен на министъра на вътрешните работи и оттам нататък вероятно ще се представи в Народно събрание.

За първи път участвам в работна група по законопроект. Не мога да имам становище дали този срок е малък, или голям. Когато е поставена някаква задача, се изпълнява.

Мисля, че разбирате, че от първата среща досега никой от нас не е спирал да работи по поставените задачи. Никой не говори за преписване на закони. Не мога да отговарям за думите на господин Светослав Спасов. Той е член на работната група, но всеки член има собствено становище.

**АЛЛА КИРОВА (Икономически институт на БАН):** Не съм специалист, но съм участвала в такива дискусии и ще се изкажа като икономист. Споделям в определена степен мненията на всички, които се изказаха досега. Необходимо е да се знаят ясно някои основни неща, че проституцията не е само икономически проблем, както започна нашия разговор, свързан с плащането на данъци. Това е един социален феномен, който трябва да бъде регулиран и да се създадат всякакви условия в нашето общество да бъде ограничаван. Всеки един закон, който действа оттук нататък, трябва да предполага дали в самия закон или в други, свързани с него, има санкции и ограничения на явлениято като такова. Необходимо е тези неща да бъдат регулируеми. Нравственият аспект на явлениято е много силен и стряскащ и никога няма да бъде пренебрегнат.

От гледна точка на плащането на данъци и да се регламентира като професия, не виждам нужда да се прави нов закон. Ние имаме Търговски закон и всеки, който е сводник може да се регистрира по Търговския закон, да определи своята дейност и каква форма иска на регистрация. Например, може би най-удобната форма е да плаща патентен данък и да упражнява тази професия. Какво означава това? Това означава, че имаме професия, която трябва да има характеристика и описание. Необходимо е да има определени изисквания за упражняването на тази професия. Например, възрастова граница. Трябва да има определени изисквания за защита на този труда, медицинските прегледи, работно време, работно облекло, храна и т.н.

Вторият момент е, че тази услуга и това, което е основен проблем на здравната реформа е, че тази услуга трябва да бъде остойностена. Не вървят клиничните пътеки, защото труда на лекарите не е остойностен. Този човек ще плаща данъци, но за какво плаща данъци? Всичко това е свързано с много елементарни неща, които са известни и няма нужда от закон, ако се подходи по този начин към явлението. Да не говорим, че икономистите ще ви кажат простата логика, която Таня Кметова сподели, че има търсене и предлагане. Откъде накъде някой ще регулира търсенето и предлагането. Това са правилата на пазара.

Обръщам се към вас, нямам претенциите да давам съвет, но нека да се гледа по-широко на това. Общото законодателство така да бъде изградено, че да има начин, по който да се ограничава и въздейства към ограничаване на това явление. Вие ще създадете закона и хора, които досега се криеха, ще започнат да действат много по-открито, знаейки, че в България законите не се спазват.

**КАТЯ КРЪСТАНОВА (Асоциация „Анимус”):** Ние сме организация, която работи в помощ на жени и деца, преживели насилие. Работим по проблема трафик от преди единадесет години. Това ми дава основание да направя два коментара и да задам един въпрос.

Във вашето изказване чух, че говорите за личния избор на проституиращите. По професия съм психолог и искам да кажа, че много пъти личният избор е негативен. В случая, когато става въпрос за проституция, много често това е негативен избор, поради редица причини. Много от тях са социални, но много от тях са свързани и с личната история на жените. Зная какво поражда проституиращите, защото и аз, както други хора в залата, имат опит в разговори с тях. Много пъти предизвикват гняв с това, което

правят. Много често човек започва да ги съди, преди да се е опитал да ги е разбрал.

На първо място, важно е да се има предвид, когато се прави каквото и да е било законодателство по темата, да помислим за тях като хора. Да се опитаме да ги разберем и да разберем, че имат човешки права, които на първо място трябва да бъдат защитени. След това да мислим за интереса на всички останали и най-вече на клиентите.

На второ място е темата свързана с туристическия бизнес. „Анимус” е част от един международен проект, в рамките на който беше създаден *Етичен кодекс за превенция на сексуалната експлоатация на деца в сферата на туризма*. Факт е, че големите хотелски вериги и повечето хотелиери отказаха да го подпишат. Мисля, че това е много важно да се има предвид.

На трето място, искам да ви попитам в междуведомствената група има ли представители на неправителствените организации? Неправителствената организация, в която работя, участваше в създаването на Закона срещу трафика на хора и в създаването на Закона срещу домашното насилие. Освен нас присъстваха и други неправителствени организации. Мисля, че участието на Българския център на джендър изследванията определи приемането на този закон като смисъл. Искам да разбера има ли участие на неправителствени организации в работната група?

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Преди малко ви казах кои хора са включени в работната група. Това са представители на институции като Министерството на здравеопазването, Министерството на правосъдието и Министерството на вътрешните работи.

По програмата, която виждам пред мен, е планирано обсъждане на изготвените проекти и приемане на поправки. Тогава е планирано да бъдат

поканени и представители на неправителствени организации и дискусиата да бъде по-широка.

**РЕПЛИКА:** Прави се на късен етап.

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** Не бих казала, че е на късен етап. Това ще бъде веднага след изготвяне на първоначалните проекти – преди да бъде публичното представяне, преди основната дискусия и изготвянето на окончателния вариант на този законопроект.

Познавам работата на фондация „Здраве и социално развитие”, в момента зная какво е тяхното становище, защото те са категорично „против” такъв законопроект. Знаете ли какъв е техният мотив? Ако се наложи задължителен медицински преглед по закон, проституиращите ще се крият от екипите, които им предлагат безплатни медицински услуги. Не виждам причина това да се случва.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Международният опит показва, че задължителният медицински преглед е условие за заплаха за проституиращото лице. Тогава клиентът настоява да прави секс без предпазни средства. Ако на всеки шест месеца това лице се преглежда, макар че за него или за нея лично има опасност на следващия ден да се зарази, фактът на тапията означава, че лицето ще бъде принуждавано да прави секс без предпазни средства.

**ЛЮБЛЯНА ЕВСТАТИЕВА:** В момента нямат никаква защита от никой. На улицата могат да бъдат пребити от всеки шофьор на ТИР или дрогиран или пиян шофьор. Сега не допускат това да се случи. Не съм съгласна с вашата теза. Това са хора, които имат собствено мнение и отстояват някаква позиция. Те са отишли да работят там поради една или друга причина. Не коментирам каква би могла да бъде причината и какъв може да бъде изборът, но те имат някаква собствена позиция. В анкетните



карти повечето от тях записаха, че се притесняват за здравето си, въпреки че ползват предпазни средства.

**ВЕСЕЛКА МАРИНОВА (Икономически и социален съвет):**

Госпожо Кметова, искам да ви благодаря, че поканихте тези смели хора, на които е възложена тази тежка задача. Знаете ли колко междуведомствени работни групи се създават всеки ден за такива проектозакони или нормативни актове, за които не знаем и веднъж осъбваме с приети такива. Сега имаме възможност да ги чуем. Те не са виновни, че са в тази група и трябва да свършат това. Всеки медал има две страни. Най-важното, което трябва да предложим, е следното.

Искам да ви кажа, че в проектопрограмата на Министерския съвет този закон не е предвиден за разглеждане през първото полугодие. Имаме време да обмисляме нещата.

Предлагам на годишната конференция да излезем с наш заключителен документ с едно писмо предложение към министъра на вътрешните работи, който е вносител на проекта на закон, и да го помолим, както и да се казва законът – дали за регламентация или за регулиране на това явление проституция, или контрол върху него и т.н., тъй като съществува и не можем да крием, че го няма, но да поискаме да няма формулирана в закона професия „проститутка”, защото това влиза в единния класификатор на длъжностите в България, влиза в учебниците на децата и аз като бъдеща баба не искам да обяснявам каква е тази професия. Ако законът ще цели ограничаване, намаляване и стопиране за в бъдеще на явлениято и най-вече преследване на тези, които склоняват към проституция – да, нека да има такъв законопроект.

Предлагам да поискаме една среща с министъра на вътрешните работи, който да ни обясни философията и целите на този закон и да

препоръчаме на работната група това, което чува днес от нас, ако могат да го отстояват сред своите колеги. Ние не искаме това да е професия. Не искаме да бъде легализирано. Не искаме децата по най-лекия път, които са неграмотни, да тръгват към тази срамна и обидна от векове професия.

**РУМЯНА МОДЕВА:** Искам да добавя, че гражданският сектор е катализатор, а не диктатор. Гражданският сектор е източник на обективна информация, но отговорността носи държавата в лицето на компетентните институции. След като едно явление е прераснало в процес трябва да има задължително законова форма за обяснение, контрол и регламентиране.

На обществото не му харесва, защото се прави бизнес. Ние можем да говорим по тези въпроси от много правилни морални позиции. Колкото и тежко да бъде на гражданския сектор, закон нормален и точен трябва да се приеме.

**ЗОЯ СЛАНОВА (НОИ):** Ще се опитам да балансирам мненията, защото съм сигурна, че колкото души има тук, толкова и различни становища ще има. Това е само едно начало на дискусията.

Подкрепям идеята да се работи по такъв закон, да бъде регламентирано едно огромно обществено явление, което всички ние определяме като язва на обществото, да бъде вкарано в регулация и контрол. Естествено оттук нататък ще се уточни и каква ще бъде философията на закона и концепциите. Всеки има своите аргументи и сериозни мотиви да застане зад това, което казва, защото това са неговите разбирани и познания за нещата.

Още веднъж казвам, че трябва да има такъв закон, още повече, че представлявам една институция, която се интересува от това. Когато има една дейност, от която се изкарват пари, а понякога много пари, това трябва да

бъде облагано с данъци и осигуровки, за да не бъдат тези хора в тежест на другите нормални данъкоплатци.

Хубаво е, че в залата повече от изказалите се са с познания в психологията, в психоанализата. Искам по някакъв начин да направим връзка между Закона за равнопоставеността и Закона за проституцията. Много от проблемите са точно там. Причината за желанието или принудата, когато е осъзната или не е осъзната, да се упражнява такава дейност – било за да спасиш собственото си положение или защото така се чувстваш по-комфортно. Има много силна корелация между тези неща. Ще ви кажа, че може би е време да се говори за масирана политика на държавата за укрепване на психическото здраве на нацията. Психолозите стоят встрани. Те не участват и не може да се разчита на тяхната помощ, а много пъти с една подкрепа от страна на един специалист в тази област може да бъде избегнато да се изпадне в такава ситуация, когато се насочи детето на време, че трябва да се труди и работи. Това са много сложни процеси.

Искам по някакъв начин да подскажем на вземащите решения и на хората, които работят в тези много силно свързани проблеми в социалната сфера, че е крайно наложително да се обърне внимание върху психическото здраве на нацията. Цялата агресия, която наблюдаваме около себе си, желанието за бързо спечелване на пари, желанието за лесно спечелени пари – зад всичко това стоят психологически проблеми. Благодаря ви.

**ЛЮДМИЛА МАЛИНОВА (СУ):** Присъствам на дискусията днес по лична инициатива. Въобще не приемам Закон за регламентация и контрол на проституцията. За мен това означава легализиране на проституцията. Трябва да има Закон срещу проституцията. Това е моето лично становище и заставам зад него. Защо се проучва опитът на Германия, Холандия и Гърция, а не се проучва на САЩ или други страни? Доколкото зная в САЩ не само

има Закон срещу проституцията и се наказва това деяние, но се наказват и мъжете, които се възползват от това.

**ВЕЛИЧКО ГОЧЕВ:** Дори в САЩ, където законите са много строги, единствено в щата Невада е легализирана проституцията. Навсякъде другаде ги преследват с най-големите санкции на закона. Въпреки всичко проституцията съществува във всеки един щат на САЩ. Погледнете реално на нещата. Това явление не може да се изкорени. Никой не е успял, няма и да успее. Целта на този закон е не да се легализира проституцията, а да се ограничи и контролира в рамките на нормалното и обществено търпимото и всеки да поеме социална отговорност.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Искам да благодаря на нашите гости. Надявам се, че няма да останат с лошо впечатление, че са нападнати. Смятаме, че дебатът е за обща полза и за двете страни. Надявам се, този контакт да продължи нататък. Очевидно това действие на изпълнителната власт е с голяма обществена отговорност. Действително трябва да се огледа от най-различни аспекти. Приветствам факта, че вие сте тръгнали да правите анкета сред проституиращите, но ние реално не знаем за колко души в България би се направил този закон. Т.е. за колко проституиращи лица и клиенти? Това е била първата фаза на подготовка на немския закон, която е продължила повече от две години, докато се направи действително мащабно изследване, което е финансирано от държавния бюджет, за да се види на каква обществена потребност ще отговори този законодателен акт.

Благодаря за вниманието. Надявам се, да поддържаме контакти занапред по тази тема. Ако смятате, че можем да ви бъдем полезни, готови сме да се включим във вашата работа и на по-ранен етап и се надявам, че ще бъдем включени на етапа на консултиране на последния вариант на проекта.

*(Обедна почивка от 12,45 часа до 13,30 часа)*

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Много ми е приятно да ви представя госпожа Атанаска Тенева, член на Изпълнителното бюро на Висшия съвет на БСП и член на Оперативно бюро на „Обединението на жените социалистки за паритет и демокрация”.

Госпожа Тенева е поканена специално, тъй като на 6-ти март Обединението на жените социалистки организира една среща с неправителствени организации, които са предимно от София. Присъстваха и жени, представляващи женски организации към партии, които са част от парламентарната група на Коалиция за България. Обсъдена беше една обща позиция, която според нас, ще представлява интерес за вас. Поканихме госпожа Тенева да представи позицията на този форум, който се проведе преди три дни, но е в тясна връзка с темите, които дискутираме днес. Апелирам към вашето внимание. Заповядайте!

**АТАНАСКА ТЕНЕВА:** Благодаря за поканата от името на госпожа Кметова да участваме в работата на Деветата национална среща.

Искам да ви кажа, че за мен лично като жена, която през различни години от своето развитие участва в политиката, не е стоял проблемът за равните права и равнопоставеността. Трябваше да изминат години, благодарение на гражданския сектор, за да осъзная, че реалният проблем съществува, независимо дали го признавам или не. Виждам личния принос на гражданския сектор към самосъзнаването ми като жена.

На второ място искам да ви кажа – защо? През миналата седмица обсъждахме участието на жените социалистки през 2007 г. в различните изборителни кампании. Ние бяхме успокоени от това, че сред кандидатурите, които до момента са издигнати от средата на Българската социалистическа

партия и нейните коалиционни партньори за участие в изборите за европейски парламент, постигнахме 50 на сто номинации на жени, което според нас е нещо невиждано и победа, която ни носи удовлетворение на този етап. Как постигнахме това? Първоначално благодарение на политическата воля на нашия председател успяхме да запишем в правилата за номиниране в Европейския парламент, че искаме не по-малко от 40 на сто участие на жените. Когато настъпва времето за подреждане на листите решихме, че се нуждаем от подкрепа. Смятаме, че това не е проблем само на жените социалистки, а засяга определената критическа област за участието на жените във вземането на решения.

Мисля, че другата част от проблема за компетентността на жените днес и в този формат е излишно да обсъждаме. Още повече, че пред нас беше един от представителите на България в Европейския парламент, госпожа Маруся Любчева. Ние поканихме на среща със съдействието на Българското женско лоби някои неправителствени организации, които се отзоваха и, участвайки в дискусиата, нанесоха някои редакции в текстовете. Нашите гости от неправителствения сектор много добре познават проблемите на лексиката, когато става дума за равнопоставеност на жените.

Първа изрази обща подкрепа и готовност да подпише общата позиция госпожа Татяна Кметова. На нашата среща присъства госпожа Росанка Венелинова и госпожа Станимира Хаджимитова, това са имена, които познавате от името на Фондация „Български център за джендър изследвания” беше госпожа Тишева и госпожа Райна Станчева от Женско сдружение „Равни възможности” към Асоциацията на демократическите синдикати, която присъства тук. От женските организации на политическите партии в „Коалиция за България” общата позиция е подписана от Катя Николова, която е председател на „Обединението на жените социалистки”; от

Ера Димитрова, която е член на Постоянното присъствие на Земеделски съюз „Александър Стамболийски” е и председател на Националния съвет на движението на жените, от Валентина Костова и Маргарита Ваклинова от Зелената партия, от Елка Киричова от Движение социален хуманизъм, от Светлина Йолчева от Социалдемократическа конфедерация на жените и от Юлия Стоянова, която е от Политически клуб „Екогласност”.

Искам да чуete имената на тези жени, защото, изключвайки известните дами от неправителствения сектор, останалите не са толкова известни на фона на амбициозните мъже, който стоят пред тях.

Това е нашата обща позиция, която предлагаме за подкрепа. Който желае да я подкрепи, ще оставим един екземпляр да добавите своите имена.

*(Чете текста на Позицията, който можете да изтеглите **тук**.)*

Моля, да ни извините за пределно общия текст на тази декларация, но мисля, че ефективно и дипломатично стъпка по стъпка можем да вървим напред. Разчитаме на вашата подкрепа.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Благодаря за представянето на общата позиция. Макар, че звучи общо, все пак има едно становище, че подреждането на листите за евродепутати ще бъде един пробен камък за политическите партии дали приемат концепцията за паритет. Неслучайно беше посочен и този процент, най-малко 40 на сто, за да има измеримост. Защото иначе ще бъде само пожелание. Разбира се, не можем да очакваме, че с магическа пръчка нещата ще се променят за един ден или в рамките на тези 70 дни, които остават до изборите.

Казах това на срещата на 6 март и затова подписах тази обща позиция. Смятам, че това е много важен политически акт, в който неправителственият сектор съвместно с такива структури, които са в рамките на отделни партии, могат действително не по партийна, а по линия на каузата,

за която всички се борим, да изразят едно становище за по-сериозно участие на жените във вземане на решения точно в такива важни избори, каквито са тези първи избори за евродепутати.

Госпожа Тенева е донесла оригинала, който подписахме във вторник. Каним всички вас, които споделяте тази обща позиция, затова се нарича така, ние дискутирахме дали да бъде призив, декларация или в друг жанр, оставихме обща позиция, защото това е максимално приемливо за всички нас, като позиция по този въпрос.

Не зная точно как да процедираме, ако решите до края на срещата да бъде подписан, след това ще го предадем на г-жа Тенева. Зная, че текстът е и на сайта на БСП.

**АТАНАСКА ТЕНЕВА:** Ще бъде изпратен на ръководителите на политическите партии.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Има ли срок, в който хората могат да се присъединяват?

**АТАНАСКА ТЕНЕВА:** Мисля, че колкото по-бързо, толкова е по-добре, защото предполагам, че до десет дни политическите сили трябва да подредят своите листи. Ако може днес да се справим в основни линии, да ги информираме за нашата обща позиция.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Ние говорим по принцип за жени, да има баланс между половете в листите. Не говорим за конкретните лица, защото конкретните лица е друг случай. Говорим за това, че след като електоралните единици наполовина са мъже, а на половина жени, грубо казано, все пак би трябвало да има такова представителство и в листите. Как партиите ще ги подредят, неслучайно е казано в позицията, надяваме се жените да бъдат в избираемата зона, защото може да са на места при фактически 50 или 40%



представителност да няма никакъв ефект при избора повече жени да бъдат избрани.

Неслучайно жена стана еврокомисар от страна на България. Според мен, това е един много сериозен знак, израз на амбиция за включване на повече жени в тези органи, които ще вземат решения за цялата Европейска общност. Тук не става въпрос, че само ще представляват България. Ще представляват България, ще защитават българския интерес, но ще вземат решения за цялата европейска общност и това е може би най-важния момент.

**ВЕСЕЛКА МАРИНОВА:** Искам да направя едно предложение по тази тема. Едва ли някой от нас е против това да има жени в избираемата зона, независимо за коя политическа партия. Прекрасна е инициативата на жените социалистки, която 100 на сто споделям.

Мисля как това да стане реалност, защото едно е инициатива, а съвсем друго са резултатите. Не съм чела Закона за избор на евродепутати, предполагам, че сега ще бъде публикуван, но зная, че се обсъждаше възможността самият избирател да преподрежда листата или да прави чрез своя вот един вид класация.

Предлагам, след като премине кампанията за подреждане на местата, да създадем инициативен комитет, в който да влязат отново неправителствени организации в подкрепа на жените. Т.е. нека да станем самите ние лобисти сред електората, тъй като ние сме електоратът. Ние сме 51 на сто от населението в България и 53 на сто от гласуващите в България. Нека да се подкрепим с кампания.

Като изпратим Общата позиция на председателите на партиите, никой няма да я огласи. Всяко нещо се превръща в живот, когато е една последователна кампания. Ние следва да свържем това с проектозакона, който се работи и да се афишира. Предлагам в основата на инициативния

комитет да бъдат преди всичко от неправителствени организации, а не толкова политически структури. Благодаря ви.

**АТАНАСКА ТЕНЕВА:** Това означава, че можем в следващата позиция да включим една такава инициатива. Ние поканихме медиите, но не беше отразено. Остана само сайта и информационното представяне на инициативата.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Не мога да бъда против това предложение. Според мен е много важно, защото на тази среща беше споменато, че много малко се правят анализи кой как гласува. Нямаме данни по пол как гласуват гласоподавателите. Жените са много по-активни, но гласуват за мъже. Дори си позволих, тъй като знаете, че съм много спонтанна, да кажа на тази среща, че никой не прави кампании да обучава българските избирателки как да гласуват за жените в електоралните листи, какви въпроси да задават, какво да следят в програмите им. Няма да е лоша една такава инициатива. Необходимо е да се реши как ще се направи това. Може би вие да го поемете. Ще видим как ще го организираме, но това е добра идея. Благодаря за това предложение.

**АТАНАСКА ТЕНЕВА:** Искам предварително да ви благодаря за подкрепата на инициативата.

**РОЗА ДИМОВА (Център за изследване и политики за жените):** Това, което ще ви представя, е по-скоро с информативна цел. През цялата година ние се занимаваме с преглед на законодателството – доколко утвърждава или не принципа на равнопоставеност на половете. Няколко закона попаднаха в нашето ползрение, поради което смятаме за важно да ви информираме какво в тези закони не е наред или закъсняват и не отговарят на нуждите или на промените в обществото.

Аспектите на равнопоставеността на половете са регламентирани от Конституцията, Кодекса на труда, Семейния кодекс, Кодекса за социално

осигуряване, Наказателния кодекс, Закона за защита срещу домашно насилие, Закон за борба с трафика на хора, Закон за защита от дискриминацията.

Промените в социално икономическите реалности и процесът на присъединяването на България към Европейският съюз повлияха върху приемане на нови закони и изменения на някои от действащите. Някои от тях закъсняват, други са напълно противоположни на принципа на равнопоставеността на половете. Ще започна със Семейния кодекс или по-точно с това, че е подготвен проект за Семеен кодекс. Тъй като в последните години семейните отношения претърпяха обществено развитие – все повече двойки в България живеят на семейни начала без да сключват граждански брак. През 2005 г. по статистика 49,9 на сто от децата са родени във фактическо съжителство, а не в брак. Промяната в семейното право е наложителна и с оглед укрепване на принципа на равенство на половете и с оглед укрепване на равенството в положението на децата родени в брак и извън брак и на осиновените деца.

В законодателната програма на Министерския съвет за втората половина на 2006 г. беше предвидено внасянето на нов проект за Семеен кодекс. В проекта се предвиждат много нови положения, отнасящи се до регламентация на всички институти на семейното право. Между тях се открояват две съвършено нови правни уредби. Това е брачният договор и фактическото съпружеско съжителство, свързаните с него бащинство и осигуряване на дете на партньор, с който осиновителят се намира във фактическо съпружеско съжителство. Уреждането на фактическото съпружеско съжителство означава признаване за първи път от Семейното право на правни последици на едно фактическо отношение и легализиране на неформалната семейна общност на мъж и жена, както и определяне на семейно правните последици. Проектът разграничава регистрирано и

нерегистрирано фактическо съжителство. Тази регистрация е необходима с оглед установяване и доказване на неговото съществуване, което има важно значение, защото дава определена яснота относно наличието на съжителство между мъжа и жената и неговата продължителност. Създадената в това отношение сигурност и яснота, от своя страна, могат да бъдат предпоставка за свързването на фактическото съжителство с повече и различни правни последици. Самият проект предвижда такава, с изключително значение за живота и семейството, а именно действие на презумпцията за бащинство, когато детето се е родило по време на фактическо съпружеско съжителство или преда да са изтекли 300 дни от прекратяването му. Друга такава последица е издръжката на бивш съпруг, когато той встъпва във фактическо съжителство с друг партньор. Проектът предвижда нова концепция, която поставя на равна основа брака и фактическото съжителство в това отношение и определя, че издръжка не се дължи от бивши съпруг, когато другият бивш съпруг е сключил нов брак или е встъпил в ново фактическо съжителство с друг партньор. Важен въпрос при уреждането на конкретните последици на фактическото съпружеско съжителство е за допустимостта на така наречените договори за партньорство или договори за фактическо съпружеско съжителство. По този въпрос проектът на Семеен кодекс не взема отношение. Може да се каже, че след като евентуалните споразумения на партньорите не са брачни договори, а те не са съпрузи, евентуалните съглашения между тях по съжителството са възможни като договори между две страни и физически лица. Те ще бъдат допустими и ще се уреждат от общите правила на гражданското право и проблемите им не са съотнесими към семейното право. Не е взет предвид характерът на тези отношения, които имат много общо с брачните отношения. Има един интимен елемент, който не е за пренебрегване. В същото време проектът предвижда след прекратяване на

фактическото съпружеско съжителство издръжка да се дължи, само ако партньорите имат споразумение за това. Засега остава открит въпросът с наследяването между партньори във фактическо съжителство. Може би е необходимо с оглед на регламентирането на фактическото съжителство в проекта на Семейния кодекс да се регламентират и наследствените права на преживелите партньори от такова фактическо съжителство с промени в Закона за наследството. За съжаление, въпреки че проектът на Семейен кодекс е изготвен от работна група към Министерството на правосъдието още преди четири – пет месеца, все още не е внесен в Министерския съвет поради липса на средства от държавния бюджет за създаване на регистрите, които се предвиждат в Кодекса.

На следващо място е Кодексът за социално осигуряване. Знаем, че беше променен през месец август 2006 г. Приеха се промени, съгласно които от месец януари 2007 г. се увеличи срокът за изплащане на паричните обезщетения при бременност и раждане от 135 дни на 315 дни. През този период майката вече има право да получава обезщетение в размер на 90 на сто от възнаграждението, което получава от осигурителния доход. Правото на обезщетение поради характера на отпуска, наречен „За бременност и раждане“, е само и единствено право на майката или осиновителя, осиновителката и от него няма как да се ползват бащите на децата. Те могат единствено да ползват обезщетение за отглеждане на дете до две години след като изтече отпуската за бременност и раждане. Макар че, от една страна, промяната допринесе за спокойното отглеждане на децата до 9-месечната им възраст от майките при осигурен доход близо до този, който е получавала майката преди раждането, от друга страна, предопредели избора на семейството кой от родителите да се грижи за детето до 9-месечната му

възраст, което според мен донякъде не е стимул за бащите да поемат тази функцията в този период.

Може би най-скандалната промяна, заради която имаше голям обществен дебат, е промяната в Наказателния кодекс. През октомври 2006 г. член 155 от Наказателния кодекс беше променен. Според него склоняването към проституция се наказва с лишаване от свобода до 3 години и глоба от 1000 до 3000 лева с изключение на случаи, в които наказанието е по-високо, когато при склоняване при проституция са използвани насилствено наркотици. Така на практика за престъпление извършено повторно или от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група по отношение на малолетен, непълнолетен, невменяем или по отношение на повече от две лица, не се предвижда по-високо от обикновеното наказание, освен ако няма принуда за използване на наркотици. Поправката е известна на всички като поправката „Ванко 1”. В следствие от тази поправка Ванко 1 е пуснат от затвора, тъй като след промяната в закона максималната присъда за престъпление по този член без използване от наркотици е намалена от 12 на 3 години. На практика се оказва, че Ванко 1 е излежал присъдата си и затова е освободен. Поради същата поправка е пуснат и фолк певецът Кондьо Савов, също осъден за склоняване към проституция. Неговото наказание е намалено от 10 години затвор и глоба от 100 хиляди лева на 3 години затвор и глоба от 8 хиляди лева.

Според законите на България наказания с до три години затвор могат да се заменят с глоби. След като приемането на поправката прерасна в скандал, някои депутати започнаха работа по нова поправка на закона, но такава все още не е приета. Напредък е постигнат в Правната комисия на Народното събрание, която прие обединен вариант за ново изменение на член 155 съвсем скоро през март тази година. В него се предвижда завишаване на

наказанието за склоняване към проституция. Евентуалната нова поправка няма да върне пуснатите от затвора Ванко 1 и Кондьо, няма да засяга и други сводници с висящи дела, както и хора, които извършват това престъпление до приемането на новата поправка. Това е така, тъй като при промяна в законите се прилага най-благоприятният за престъпника до влизане в сила на окончателната присъда правен режим.

В Наказателния кодекс все още съществува един много остарял и срамен член 158, който постановява, че деец извършил престъпления по член 149, член 151 и член 153 не се наказва или наложеното наказание не се изпълнява, ако до привеждане на присъдата в изпълнение в сила последва брак между мъжа и жената. Става въпрос за престъпления, свързани с блудство с непълнолетни, блудство с пълнолетни чрез принуда и принудително съвкупяване с друго лице чрез използване на служебната му или материална зависимост. Тази разпоредба според нас създава основание за подтикване на жертвата към насилствен брак. Няма логични правни основания за запазване на тази разпоредба при промяна на Наказателния кодекс по повод на Ванко 1. Противоречи на принципа на член 16 от Всеобщата декларация за правата на човека, че брак може да бъде сключен само при свободно и пълно съгласие на бъдещите съпрузи.

През август 2006 г. беше променен член 39 от Закона за защита от дискриминацията, който предвиждаше, че ако кандидатите за заемане на длъжност в администрацията са равностойни по отношение на изискванията за заемана длъжност, държавните и обществени органи и органите на местно самоуправление назначават кандидат от по-слабо представения пол до постигане най-малко на 40 на сто представителство на този по-слабо представен пол в държавната администрация. Мотивите към закона определиха това искане за 40 на сто представителство като позитивна

дискриминация и поради това този член беше променен. 40 на сто представителство на по-слабо представения пол в този случай не може да се тълкува като позитивна дискриминация или като преференция, тъй като не е ориентирано нито към жени, нито към мъже, а към по-слабо представения пол. Факт е, че в българската администрация по-слабо представеният пол са мъжете. Нито сега действащият Закон за защита от дискриминация, нито в друг национален закон е въведено определение за „позитивна дискриминация”. Това изглежда дава свобода за произволно тълкуване на този термин и използването му вместо позитивна насърчителна мярка. Гореспоменатото процентно представителство беше въведено в тогава действащия закон с оглед поддържане на баланс на половете в държавната администрация. Насърчителните мерки с цел постигане на равнопоставеността на половете не би следвало във всеки един случай да се считат за дискриминиращи, какъвто е изводът от мотивите към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от дискриминацията. Още повече че самият Закон за защита от дискриминация в сегашния член 7, алинея 1, определя, че не представляват дискриминация специални мерки в полза на лица или групи лица в неравностойно положение на основата на признаците по член 4, алинея 1 с цел изравняване на възможностите, доколкото и докато тези мерки са необходими. Въпреки всичко това поправката беше приета и с нея бяха въведени напълно субективни, дори дискриминационни критерии за избор на кандидат за длъжност в администрацията. Този механизъм по силата на алинея 2 се прилага и при определяне на участници или членове на съвети, експертни работни групи и управителни съвещателни органи, което на практика означава в органите вземащи решения.



Последната информация е относно това, което нашумя в пресата. Става въпрос за Наредбата за медицинската експертиза на работоспособността, която е приета през 2005 г. Според член 39 на наредбата болничен лист за гледане или придружаване на болен член от семейството се издава при условие, че на мястото, където пребивава болният, няма друг не зает на работа член от семейството, годен да гледа или да придружава болния. Това обстоятелство първо се установява с декларация на осигурения и се отнася за гледане на болните деца над 7-годишна възраст. Изискването за предоставяне на такава декларация влиза в сила от началото на 2007 г., а според Наказателния кодекс, ако декларацията е с невярно съдържание, се носи наказателна отговорност. Текстът на тази разпоредба създаде недоволство, от една страна, на работещите родители, тъй като според тях не винаги незаетият член на семейството действително е годен да поеме тази отговорност. Проблемите в повечето случаи са на майките на децата, които обикновено остават вкъщи с тях, а сега се налага и да подписват декларации за това.

Примерите, посочени по-горе, обръщат внимание на нуждата от въвеждане на предварителна оценка за въздействие върху равнопоставеността на половете от приемането или от не приемането на навременна промяна в националното законодателство. Те потвърждават тезата, че такава предварителна оценка на въздействието на законодателството би намалила рисковете от приемане на не добре обмислени промени, тъй като ще отчита положителните и отрицателните възможни последици и максимално ще се доближава до оптималния вариант за регламентиране на обществените отношения. Финансовото и времевото планиране на правните промени също е от съществено значение, както за ресурсната им обезпеченост, така и с оглед полезната обратна връзка и обществените консултации. Благодаря ви.

Следващата точка е свързана с обсъждането или предложението от ваша страна за изготвяне на един призив като финален документ на Деветата годишна среща.

Подготвили сме един текст, който е много дълъг и съдържа приложения. Госпожа Кметова ще ви запознае по-подробно с призива.

**АНТОАНЕТА БОРИСОВА (Фондация „Приятелство”, Център за бременни жени и млади родители):** Как се предвижда доказването на фактическо съпружеско съжителство?

**РОЗА ДИМОВА:** Има специален регистър, който ще бъде създаден към Гражданското състояние, където двамата партньори ще могат да отбележат, че са във фактическо съжителство. По желание само на единия от партньорите може да се дерегистрира това фактическо съжителство. Това става с тяхна воля без съд.

**АНТОАНЕТА БОРИСОВА:** Веднага ще ви обясня защо задавам този въпрос. В момента има една възможност, която според нас е заплашителна за бащинството.

**РОЗА ДИМОВА:** Какво имате предвид?

**АНТОАНЕТА БОРИСОВА:** Имам предвид следното: когато се роди едно бебе в родилния дом, може да дойде един съвършено непознат човек от улицата и да каже: „Това бебе е мое и аз съм бащата”. Според закона се записва на негово име.

**РОЗА ДИМОВА:** В същност това е припознаването.

**АНТОАНЕТА БОРИСОВА:** Извинявайте, но това е купуване на бебета. По този начин се заобикаля Законът за осиновяване и се вижда как от родилния дом „бащата” излиза с бебето, качва се в едно такси, а биологичната майка се качва в друго такси и си тръгват. В момента такава е възможността на закона.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Ние по принцип знаем, че това е възможно, известно е, че има такива случаи с българки в чужбина. Те са обект на Министерството на вътрешните работи, в съдействие със съответните служби в други страни, защото това обичайно не става от един човек – да замине, да роди и да намери човек, който да го припознае. Това става организирано и попада по някакъв начин в сферата на вниманието на Националната служба за борба с организираната престъпност. Въпросът е, че не е публично известно колко често това се случва у нас. Това, което вие споменавате сега, е един казус, който би трябвало да се дискутира тогава, когато се дискутира проектът за Семейен кодекс.

**РОЗА ДИМОВА:** По-скоро трябва да се отрази тук.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Смятам, че това е моментът всякакви идеи, предложения, опасения да влязат като предложения, които да могат след това да се предоставят на работната група или на Министерството на правосъдието. Затова тук сме посочили и въпроса за наследственото право. Какво става в случай на смърт на един от двамата партньори, които са живели заедно 10 години? В случай на брак след десет години, независимо кой по ред е бракът, преживелият съпруг наследява някаква част, независимо, че може да бъде втори или трети брак, но в законопроекта подобни казуси не се разглеждат. Такива случаи има много в живота.

Вие може да направите друго предложение, което да се отрази, защото закони не се променят всеки ден. Ние сме свидетели как антидискриминационния закон, който се прие през 2003 г., а влезе в сила на 1 януари 2004 г., досега има десет поправки.

Апелирам към вас да изпратите вашите предложения, които да бъдат включени в призива, в рамките на тази седмица. Ще обсъдим проекта за призив сега и след обсъждането ще ви изпратим текста по електронна поща

за съгласуване още в понеделник сутринта. Ако си спомняте, миналата година не бяхме направили проект за призив. Геновева Тишева предложи да излезем с призив за приемане на закон за равнопоставеността на половете. В рамките на седем или десет календарни дни след годишната среща и след дискусии събрахме 84 подписа. Около 70 подписа са на организации. Има няколко души, които са се подписали в лично качество, които са присъствали на годишната среща или по-късно са видели проекта на сайта и ни писаха с молба да ги включим в списъка на подкрепилиите. За цялата тази процедура трябва физическо време. Ще ви помоля след като ви бъде изпратен текстът да ни напишете дали имате и други предложения? Имате ли поправки? Ако нямате, да ни потвърдите дали го подкрепяте, ако е от името на организация. Ще има организации, които ще искат това да се съгласува с управителни съвети или с екипите, с които работят. Тези, които не го съгласуват, а го подкрепят в лично качество, да ни уведомят, че го подписват в лично качество.

Миналата година с официално писмо призивът беше изпратен на току-що съставената подкомисия на равнопоставеността на половете и на министър Масларова, тъй като знаете, че Министерството на труда и социалната политика на ниво изпълнителна власт отговаря за политиката по равнопоставеността. Госпожа Масларова отговори, като отговорът ѝ беше сканиран и поставен на сайта ни. Т.е. миналогодишният призив, подписите на всички, отговорът на госпожа Масларова са на сайта. Подкомисията, тъй като беше създадена току-що, нямаше как да реагира освен да ни покани на среща. Оттам нататък започнаха активни консултации във връзка със Закона за равните възможности. Цялата тази дълга история е документирана на нашия сайт.

*(Следва разясняване на проекта на текста на призива и приложенията към него. Текстът на призива можете да изтеглите тук.)*

**ВАСЕЛКА МАРИНОВА:** Необходимо е да се направи една обществена дискусия преди проектозаконът за проституцията да се разгледа в Народното събрание. Смятам, че този закон се прави с цел да се легализира дейността на сводника и дейността на техните работнички. Искам да ви кажа, че край Кулата се построяват публични домове, които могат да се видят.

Необходимо е да поискаме един широк обществен дебат и да се обърнем към министъра, който ще бъде вносител на законопроекта в Министерския съвет и Народното събрание. Дебатът трябва да се проведе с този, който изготвя закона.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Можем да запишем дебат с гражданското общество по законопроекта.

**ЗОЯ СЛАВОВА (НОИ):** Докато законът се намира в един начален етап много е добре да има една концептуална рамка. Преди да се започне с членовете и алинеите да се напише една концепция за духа на закона. Какво ще урежда този закон? Към какво ще се стреми този закон? Върху какви принципи ще стъпи? Какви връзки ще осъществи с други законопроекти? Необходимо е да се влезе в дълбочина и да си представим в разказвателна форма. Това може да стане така както беше представено по отношение на Семейния кодекс. Госпожа Христова представи една такава визия, която дава обща представа върху какво ще се гради.

Според мен, това следва да се направи и да се подаде към тази работна група.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Това не е така. Работната група е междуведомствена и на ниво изпълнителна власт. Това са хора от министерствата. Работната група е създадена със заповед на министъра на

вътрешните работи. Ако нямат идея, че трябва да се напише концепция и да се разберат помежду си за какво ще бъде този закон няма как да се втъкнем. За това искаме да бъдем включени като експерти в работната група. Това, което ние знаем за закона е това, което определени лица говорят в публичното пространство.

**ЕЛЕНА КРЪСТЕНОВА (Фондация за развитие на предприемачеството):** Въпросът е дали гражданското общество има концепция по този проблем? Разбирам, че няма. Може би не сме достатъчно подготвени. В този случай ще реагираме реактивно. Това може да се направи.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Абсолютно съм съгласна. Можем само реактивно да се включим, защото при тези тримесечни срокове може работната група на базата на това, което получи като информация от експертни канали или в един момент да реши, че не е сега моментът или че трябва да се направят тези изследвания и да спре; това е възможно решение на работната група. Тя ще е изпълнила своята функция, доколкото ще направи обстойна аргументация защо не трябва в този момент да се приема такъв закон. Защото трябва да се направи проучване, концепция за какво да бъде и т.н. Ние няма как да им кажем, извинявайте нямате концепция, а започвате да пишете закон. Права сте, но няма как да се каже в призива.

**ЗОЯ СЛАВОВА (НОИ):** Напротив, в призива може да се каже.

**РУМЯНА МОДЕВА:** Този проблем се затваря в една триада. Едната страна е явлението, другата страна е прераства ли в процес? В основата са поставени заинтересованите субекти, които го развиват. Ако концепцията за закон не даде отговор за характера на явлението на българска почва и за динамиката на процеса за развитие, ние ще считаме, че този закон е дело на лобисти, които легитимират дейността на сводниците. Това е моето лично мнение. Нищо чудно лобисти, скрити зад морална риторика точно това

да искат да правят. Затова са нужни неправителствените организации в случая. Характерът на явлението на българска почва и динамичността на процеса. Този процес започва ли да придобива масова форма, която застрашава обществото в неговите норми на живот. Тези три неща са съдържанието на концепцията.

**ЗОЯ СЛАВОВА (НОИ):** В призива може да запишем, че настояваме да има концептуално изчистване, да има една философска база върху, която да се стъпи.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Добре, ще бъде включено, но го формулирайте и изпратете.

**ЖЕНИ КОЙЧЕВА (Национален граждански форум „Българка“):** Искам за малко да отклоня въпроса за призива. Според мен, като аудитория не сме достатъчно подготвени по въпроса за закона за проституцията. Липсват ни основни формулировки, понятия, запознаване с чуждите закони, нашата традиция, какъв е бил старият закон и т.н.

Предлагам, ако е възможно под ваше ръководство госпожа Кметова, да се публикуват на вашия сайт или да се изпратят до участващите някои материали относно тези въпроси, за да можем да стъпим върху някаква база. Това е въпрос на психология, икономика, менталитет, възпитания и т.н. Благодаря ви.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Благодаря за направеното предложение. На нашия сайт са поставени всички материали, които имаме до момента, които са от последните три години. Днес предоставихме разпечатка на гостите от полицията. Има наши становища, становища на други български НПО, статии от медиите, документи на европейските институции по темата, материали от други дискусии, организирани от нас или други НПО, информации за практиката в други страни.

**ЙОРДАНКА ПАНКОВА (Община Пазарджик):** Искам да ви предложа, тъй като по-голяма част от аудиторията казват, че не са готови и запознати, действително проблемът е обширен, ако сте съгласни с помощта на Община Пазарджик да проведем още една съвместна среща в Пазарджик, на която да направим едно обсъждане и да бъдем по-конкретни.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Разбира се, нищо не пречи да проведем такава среща. Може да се направи среща на местно ниво, за да се види каква е реакцията на хората или на други неправителствени организации.

Включили сме и едно предложение, които бих искала да обсъдим. То се отнася не само за неправителствените женски организации, но за всички, които работят с уязвими групи или със специфични групи. Смятаме, че трябва да се направи един гаранционен фонд за неправителствения сектор за съфинансиране по европейски проекти, тогава когато проектът е одобрен. Държавата гарантира допълнителни средства, които могат да дойдат като безвъзмездно финансиране за съответната организация. Ние не знаем какъв да бъде размерът на гаранционния фонд. Би трябвало да препоръчаме на Министерството на труда и социалната политика да направи проучване.

**АТАНАСКА ТЕНЕВА:** В момента се създава такъв гаранционен фонд за подпомагане на общините.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Този фонд е по линия на структурните фондове. Всички тези структури получават пари от държавата, а ние не получаваме. Университетите и общините са бюджетни. Такива организации, като нас не са бюджетни. Ние не получаваме никакви средства от държавата.

**АТАНАСКА ТЕНЕВА:** Можем да формулираме едно такова предложение и да поискаме разработка на идеята. През миналата седмица участвах в друга среща с неправителствени организации, които формулират същата идея и потребност.



Представителите на едно от министерствата казаха, че единственият начин е търсене на партньорства. Ако ще развиваме проектно финансиране, смятам, че можем да дадем поръчката.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Като последна точка сме поставили ефективно контролиране прилагането на програмите по Закона за домашното насилие, Закона за борба с трафика на хора, тяхното бюджетно осигуряване и изграждане на предвидените по закон регионални и местни структури. Много бавно вървеше приемането на тези програми.

**РОСАНКА ВЕНЕЛИНОВА:** Няма абсолютно никакви средства, но ако се прочете закона, по презумпция би следвало да има програми. Нито един от тези закони не е гарантиран с конкретни средства. Трета година се прехвърля решението. Няма никакви пари. Искам да подкрепя, че трябва много на настояваме за тези два закона, защото без ресурси не могат да тръгнат, нито могат да се създадат специализирани центрове, нито могат да се създадат подслони за жертвите. Дори общините да имат и да предоставят сгради, ние имаме осемгодишен опит как се губи подслон, когато има и когато няма държавна подкрепа и средства. Втора година гледаме какво става с колегите, които имат подслон и нямат пари за работа. Т.е без средства това няма да тръгне.

Такава е историята и с трафика, независимо, че има държавна воля да се работи, но няма средства. Например в Русе център „Надя” има подслон. Обединени холандски фондация ще предоставят средства, които ще бъдат определени за започване на ремонт на сградата, а какво ще стане след това? Тези въпроси са много важни и трябва да сме обединени в нашия глас да искаме конкретно бюджетно финансиране. От сега трябва да се помисли за 2008 година.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Програмата за домашното насилие е национална програма, която беше приета в края на 2006 г. По тази програма за 2007 г. няма пари, но не зная дали някой ще поиска средства за 2008 г. Националните планове по равнопоставеността се приемат две години и изрично е записано, че мерките се изпълняват от бюджетните средства на съответните министерства. Парадоксът е, че тези национални планове се приемат през декември, а бюджетът се приема през октомври. Няма как да се изпълни планът, дори да има добри намерения. Поради това е включено тук бюджетното осигуряване.

Предлагаме по решение на участниците настоящият призив да бъде връчен на: председателя на Народното събрание, защото става въпрос за промяна на законодателство; председателя на Комисия по правата на човека и вероизповеданията в НС; председателя на Министерския съвет, като събирателен орган; министърът на труда и социалната политика, министърът на правосъдието, министъра на външните работи, министъра на вътрешните работи, министъра на здравеопазването беше добавен с оглед на това, че в дискусиата възникна здравният проблем. Председателят на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете, т.е. министърът на труда и социалната политика, да го сведе до знанието на членовете на националния съвет.

**ВЕСЕЛКА МАРИНОВА:** Защо не добавим и президента.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Ще добавим и председателя на Икономическия и социален съвет.

**РЕПЛИКА:** Предлагаме, да се добави и президента. Има неща, които не искаме той да реши, но фактът, че представяме своите проблеми пред тази институция, той може да намери начин да лобира за тяхното

решаване, включително и за гаранционния фонд. При него има много комисии и подкомисии. Той казва, че е социалният президент.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Ще ви изпратим призива в понеделник и го връщате с текст, че сте съгласни или го подписвате от ваше име или на организацията, която представлявате, плюс вашите поправки. Ако искате да поставим срок до сряда за поправки и до петък да бъде върнат от нас поправен.

**РЕПЛИКА:** Може би трябва да се запише „Проект на призив”.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Разбира се, че ще запишем проект.

**ВЕСЕЛКА МАРИНОВА:** На края искам да направя един призив към колегите. Тъй като този призив ще е адресиран и към председателя на Икономическия и социалния съвет в Република България.

Уважаеми колеги, искам да ви уведомя, че Икономическият и социален съвет се самосезира в плана за дейността си за 2007 година с темата „Семейството, доброто родителство и равните възможности”. Този проект на становище е в процес на работа в комисиите на Икономическия и социален съвет. Срокът за неговото обсъждане е предвиден за месец април и неговото окончателно приемане през месец май. Ще се проведе една много голяма обществена дискусия, тъй като той е изцяло по становища на гражданските организации в България, т.е. на неправителствения сектор по тази тематика.

Този призив ще бъде предоставен на експертите, на докладчика по становището, за да се съобразят с всичко това, което е казано днес. Благодаря ви.

**ТАТЯНА КМЕТОВА:** Благодаря ви, че днес присъствахте тук.

(Националната годишна среща завърши в 16,00 часа)

**СТЕНОГРАФ:**

/П.Георгиева/